

GRAMOFON

ZENEKRITIKAI MŰHELY

FARKAS FERENC: ZENEKARI MŰVEK II.

Stuller Gyula, Rolla János, Tóth László,
Liszt Ferenc Kamarazenekar

●●●●○

FARKAS FERENC: ZENEKARI MŰVEK III.

Lencsés Lajos, Rolla János,
Liszt Ferenc Kamarazenekar

●●●●○

JELMAGYARÁZAT A KRITIKAI ROVATHOZ

★★★★★

●●●●●

●●●●○

●●●○○

●●○○○

●○○○○

Remekmű

Kiváló

Jó

Átlagos

Elfogadható

Gyenge

Örvedetes módon – neve és (klaviatúra-részlet) emblémája ellenére – nem csupán billentyűs muzsika kiadására specializálódott a Toccata Classics. Így válik lehetségessé, hogy (távlati tervként) megjelenesse Farkas Ferenc zeneszerzői életművét. Egy kamarazenei korongot (Complete Wind Quintets) követően rendre jelennek meg a zenekari művek. Az első programot a MÁV Szimfonikus Zenekar rögzítette; a következő kettőnek (amelyeket most elemzünk) az előadója a Liszt Ferenc Kamarazenekar.

A második zenekari korong vonószekarra szánt kompozíciókat ígér; valójában többet kapunk a címben ígértnél, hiszen a Jelky András szvitben kitüntetett szerepet kap a zongora (az előadó megérdemelte volna neve feltüntetését). Hallhatjuk (Tóth László szólójával) a trombitára és vonószekarra szánt Concertinót is. A harmadik korong programját is csak nagy vonalakban, tájékoztató jelleggel fedi a cím: zene oboára és vonósokra. Részben kizárólag vonószekari alkotások hallhatók, viszont kakukktójásként kamaraművek is felfedezhetők. A Ricordanza angolkürtre és vonóstrióra készült, a Mascherét – amelynek kamarazenekari verzióját a MÁV-zenekar rögzítette – itt az eredeti apparátusa (oboa, klarinét, fagott) szólaltatja meg. Lencsés Lajos, Rozmán Lajos és Horváth Andrea szinte láttató erővel jeleníti meg a commedia dell' arte figurákat (szinte érthetetlen, miért nem tartják repertoáron a darabot kamaragyüttesek). Mindehhez jön, hogy az eredetileg fuvola és vonószekarra együttesére képelt Régi magyar táncok a felvétel szólolistájának, Lencsés Lajosnak az átíratában csendül fel.

Mindkét korong műsorára jellemző, hogy egymás szomszédságában sorakoztat feldolgozásokat/átíratokat és eredeti kompozíciókat, s ezt a koncepciót csak helyeselni lehet. Hiszen a korongok egyesével kerülnek forgalomba, s az a cél, hogy akár egyetlen felvétel alapján is találó-jellemző pillanatképet kapjon a hallgató a szerzőről. Farkas Ferenc is tipikus példája annak, hogy a több szálon futó életművekben valamely területnek méltatlanul kevés figyelem jut. Ráadásul a zeneszerző-generációkat nevelő (őket önálló hangjuk megtalálásában segítő) zeneszerzés-tanárnak az alkotói tevékenysége is több, egymással párhuzamos síkon működött. Farkas Fe-

renc szinte észrevétlenül emelte művészi rangra az alkalmazott zenét. Miként a tanár is akkor eredményes, ha szinte feleslegessé teszi magát, ő a kísérőzenét tette oly szerves részévé a filmeknek, hogy már-már fel sem figyelünk rájuk a történések folyamatában, pedig kiválóak. Átíratával-feldolgozásával megannyi régi magyar muzsikát hozott vissza a köztudatba a feledés homályából, s mindeközben írta „saját” műveit. A rendelkezésre álló felvételek folyamatos növekedésével lassanként kialakul egy olyan repertoár, amellyel érdemes lesz „időjüket” játszani. Azaz keletkezésük sorrendjében hallgatni a szerző egyéni kompozícióit. Addig marad egyfajta gyönyörködtető változatosság.

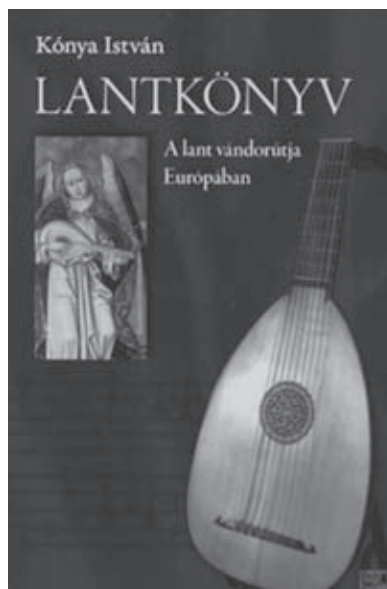
A Liszt Ferenc Kamarazenekar mindkét műsorát régi magyar zene (táncok és dalok feldolgozása) keretezi, s közben úgy sorjáznak a változatos darabok, hogy hallgatásuk során észrevétlenül szalad az idő. A megfiatalodott Liszt Ferenc Kamarazenekar tagjainak többsége számára (jogosan) Farkas Ferenc a magyar zenetörténet része – a többgenerációs életkor-különbségből adódóan még a személyes hangú, önálló kompozíciókat sem kortárszenének tekintik. A Zenekari művek II. című albumon a legkésőbbi kompozíciók a trombitára és vonószekarra írt Concerto (1984), illetve (Stuller Gyula és Rolla János szólójával) a két hegedűre és vonószekarra szánt Aria e rondo all'ungherese (1994). Ez utóbbi tételpár szerepel fináléként. Lencsés Lajos kérésére módosított (oboa-hegedű) szólista-apparátussal a másik korongon, amelynek műsora – az 1961-es Piccola Musica di Concertót leszámítva – az 1980-as évek terméséből áll össze. Az eredetileg ifjúsági együtteseknek szánt, könnyű darabok zavarbaejtően egyszerű feladatot jelentenek a Liszt Ferenc Kamarazenekarnak. Számukra az igényesebb-nehezebb játszanivaló tűnik testhezállónak, így az eredeti Farkas-művek megbízhatóan kidolgozott előadásban kerültek rögzítésre. Az oboás CD legértékesebb produkciói közé tartozik a Concertino IV, ahol Lencsés Lajos és a kamarazenekar remek összjátékának lehetünk tanúi.

Fittler Katalin

Toccata Classics
TOCC 0184, 0217

KÓNYA ISTVÁN: LANTKÖNYV A LANT VÁNDORÚTJA EURÓPÁBAN

Szép kiállítású, képekkel gazdagon illusztrált, karcú könyv – III számozott oldalt tartalmaz. Alcíme: A lant vándorútja Európában. Szerzője a magyar művészek között elsőként rendelkezik speciálisan lantdiplomával. Hágában szerezte, a Királyi Konzervatóriumban, ahol Toyohiko Satoh növendéke volt. Tanárának könyvajánlóját a kötet hátoldalán olvashatjuk. (Ha a magyar nyelvű szöveg tőle származik, menthető, hogy kevésbé gördülékeny – ha ebben a fordító a vétkes, akkor viszont tartalmilag és nyelvtanilag kérdőjelezhető meg ama állítása, miszerint „az ember élvezi az olvasását”). „Ezzel a kiadvánnyal is szeretném azt elérni, hogy a lant visszanyerje régi helyét, és a mai hazai zenei életben a komolyzenei hangszerek között méltó megbecsültségre tegyen szert” – olvashatjuk a szerző előszavában. Ugyanitt szerepel a gyakorló muzsikusok számára a legfontosabb információ (amire egyébként több fejezetben ismételtten emlékeztet): a Lantkönyvhöz tartozik egy, a reneszánsz típusú lantjátékhoz alapvető segítséget nyújtó Metódika, s reneszánsz művek váloga-

tását tartalmazó Antológia (praktikus érzékkel a megrendelés módját is feltünteti).

Ami az olvasnivalót illeti, két nagy részre tagolódik. Az első a lant európai történetét vezeti végig, eredetétől napjainkig, logikusan tagolt, rövid fejezetek formájában. De épp a terjedelmi határok aka-

dályozzák a szerzőt, hogy bármit is jobban kifejtessen – szinte egy vaskos kötet színopszisének tekinthető, gazdag adatolással, felsorolásokkal. Gondosan elszámol a kétségekké és bizonytalanságokkal, amelyek abból adódnak, hogy annak idején többféle módon neveztek egy-egy specifikus hangszertípust, s a különböző nyelvű írásos említésekben (és a fordítások során) korántsem a szakmaiság szempontja tűnt elsődlegesnek. Bár hasznosak a – vélhetően teljességre törekvő – felsorolások, az érdeklődő mégis szívesebben venné a hosszabb összefüggő, esetenként részletekre kiterjedő olvasnivalót. A helyenkénti stílári igénytelenség is részben erre a vázaltszerűségre vezethető vissza. A könyv második része (bő egyharmada) a lant magyarországi történetével kíván foglalkozni – ám itt a szerző abba a helyzetbe kényszerül, hogy tágabb környezetben vázolja fel a lantmuzsika helyzetét. Ez viszont azért sajnálatos, mert túlságosan nagy terjedelemben foglalkozik nem lantra írt kompozíciókkal is.

Fittler Katalin

B. K. L. Kiadó

Szombathely, 2014

ITZHAK PERLMAN: THE COMPLETE WARNER RECORDINGS

„Szinte lehetetlen elképzelni napjaink hegedűs örökségét Perlman abszolút zenei géniusza nélkül” – írta születésnapján köszöntőjében a jeles zongorista pályatárs, Daniel Barenboim. Valóban: a hetvenesztendős Itzhak Perlman még a hegedűművészeknek ahhoz a nagy generációjához tartozik, akik számára a zenei megvalósítás, a szerzői

szándék hiteles közvetítése felülírta a technikai perfekciót. Azt is mondhatnánk, egy évszázados hagyomány egyik utolsó letéteményese ő; egy olyan tradícióé, amit Hubay Jenő és Fritz Kreisler, Bronislaw Huberman, Szigeti József és Jascha Heifetz neve fémjelez. Ráadásul szeretetre méltó, kedves ember, aki gyermekbénulás miatt tolésekben élte végig az életét – azon kevés sztár közé tartozik tehát, aki tényleg megérdemli, hogy ünnepeljék.

A két egykori multinacionális lemezbirodalom, az

EMI és a Warner közelmúltbeli egyesülése lehetővé tette, hogy 2015. szeptember 25-én (vagyis lapzártánk után egy hónappal) olyan grandiózus gyűjtemény (59 album, 77 CD) jelenjen meg, amely Perlmannek az EMI és a Teldec számára, több mint három évtized alatt rögzített összes felvételét tartalmazza.

A stílári és műfaji paletta ennek megfelelően meglehetősen változatos: a barokktól a 20. századig, a szóló-repertoártól az emblematikus

versenyművekig élvezhetjük Perlman valóban szeniális, mindenkor érzékeny és kifinomult játékát. A hatalmas kollekciónak lesz egy kivonata is: a háromlemezes The Perlman Sound, amely nyilvánvalóan Best of-jelleggel tartalmazza a történelmi sikeres hegedűművészi pálya emlékezetes hangzó dokumentumait.

A Perlman-gyűjtemény néhány darabjáról terveink szerint a Gramofon 2015. téli számában írunk majd recenziót. Most, augusztus végén még csak abból a promóciós kiadványból szemezgethetünk, mely a szaksajtó számára bizonyítja a Complete Warner Recordings sokrétegűségét. Brahms Hegedűversenye Carlo Maria Giulini pálcaja alatt, a Chicagói Szimfonikusokkal; míg Korngold ritkábban játszott versenyműve André Previn vezényletével, a Pittsburghi Szimfonikusokkal szólal meg. Nem maradhatnak el a Bach-partiták, de a slágerszámok, ráadás-darabok (Kreisler, Paganini, Sarasate és a többiek) sem. Annyit már most megelőlegezhetünk: az 59 album releváns dokumentum lesz a hetvenes-nyolcvanas-kilencvenes évek hangfelvételi kultúrájának elemzéséhez.

Retkes Áttila

Warner Classics – Magneoton

Megjelenés: 2015. szeptember 25.

ADAGIO & ALLEGRO

Devich Gergely (cselló),

Kovalszki Mária (zongora)

Vajon hány tizenhét éves művészjelölt mondhatja el magáról, hogy már megjelent az első szólólemeze? A Hungaroton kezdeményezésének köszönhetően Devich Gergely e szerencsések közé tartozik. A megiszteltetést számos versenygyőzelme közül talán a legrangosabbnak köszönheti: 2014-ben a Magyar Televízió felkérésére ő képviselte Magyarországot Kölnben az Ifjú Zeneszék Eurovíziós Versenyén. A 3. helyen végzett, ami minden idők eddigi legjobb magyar eredménye. Bemutatókozó lemezére a romantikus csellóirodalomból válogatott. A program összeállítására rendkívül igényes és gondosan megtervezett. Bizonyára nem véletlen, hogy a felhangzó művek sorrendje sajátos hídformát mutat. A külső pilléreket Schumann-művek foglalják el, majd ezektől beljebb Faure-darabok szólnak meg, Kodály romantikus, még Brahmsra emlékeztető művei szomszédságában. A központi magban pedig egy-egy Mendelssohn-, Saint-Saëns- és 20. századisa ellenére is egy ízig-vérig romantikus Rahmanyinov-mű, a Vocalise foglal helyet. Nem kétséges, hogy Devich Gergely nagyon szereti e darabokat, és játékát hallgatva az az érzésünk, fontos számára, hogy mások is osztozzanak e rajongásban. Formálásának éppen ezért talán legszembeötlőbb eszközei: hajlékony csellóhangja, a szépen megénekelte dallamívek és a pregnáns ritmika. Ezek szinte körbelengik a hallgatót, így az előadói azonosulás a hallgatóra is szuggesztíven hat. Bár néha még kissé iskolás pillanatokkal is találkozunk (például a Rahmanyinov-darabban), vonzó egy ilyen „csoda-kamasz”-tól, ahogy aláírta Kodály Adagio-jának vagy Fauré Elégiajának érzelmi mélységeibe. A sikerben oroszlanrésze van a zongoraszólamot játszó Kovalszki Máriának is, akinek zenei intelligenciáját és kamarazenei alázatát most az édesanya zenei ölelése is gazdagítja.

Kovács Ilona

Hungaroton
HCD 32756

HUNGARIAN CONTEMPORARY VESPERS

Serei Zsolt és Zombola Péter művei

Budapesti Énekes Iskola

A BMC kiadványának címe angol – örvendetes viszont, hogy a kísérszóveg magyarul is olvasható. Annál is inkább, mivel ez a kiadvány nemcsak a nemzetközi felvétel-piacon kelthet figyelmet, hanem fontos, hogy a hazai szakma is elgondolkodjon vele kapcsolatban. A kísérszóveget hárman írták: a Budapesti Énekes Iskola egyik művészeti vezetője, Mezei János, valamint a két mű szerzője, Serei Zsolt és Zombola Péter. Mezei rámutat arra a történeti pillanatra, amikor a vesperás (vecsernye), ez a kialakításától kezdve liturgikus gyakorlathoz kapcsolódó ének „szekularizálódott”, bekerült a koncertéletbe. A klasszika koncert-vesperás műfaja – amelyet Mozart is gazdagított – amilyen hirtelen jelent meg, csakhamar ugyanolyan hirtelenül szűnt meg. Feltámasztásának lehetősége azonban időtlenül adott. A Schola Cantorum Budapestiensis, amely rendszeresen vesz részt templomi szertartások énekes gyakorlatában, ideális előadóegyüttes nemcsak egyházzenei kompozíciók megszólaltatására, hanem e téren folytatott zenei kísérletek kipróbálására is. A Bubnó Tamás és Mezei János vezette speciális iskola kórusa egyaránt jártas különböző korok zenéjében – elsősorban a történeti zenék két határterületén, a régiben (gregorián, középkor) és a legújabb természetben (kortárs). Serei Zsolt kifejezetten felkérését kapott az évközi vesperásba illeszthető kórustételek komponálására, Zombola Péter írásából pedig kiderül, hogy az ő zeneszerzői érdeklődését éppen a Budapesti Énekes Iskola kettős tevékenysége (templomi szolgálatok és hangversenyek) inspirálta arra, hogy kipróbálja magát a zene eme területén (a nagylélegzetű, komplex műnek szánt Vesperást azóta több terjedelmes szakrális mű követte). A művek felvétele életben tartja az aktuális egyházzene stílusir lehetőségeinek kérdését.

Fittler Katalin

BMC Records
BMC CD 211

CARTE BLANCHE

Martha Argerich – zongora

és kamarapartnerrei

Egy 2007-es koncert felvétele jelent meg: a duplalemezes kiadvány és az ezt címe Carte blanche. A cím sokatmondó: Martha Argerich választatható műsort és közreműködőket a Verbier Fesztivál eseményére. Nagy nevetek hallunk, jó műveket, a bécsi klasszika korától Lutoslawskiig, ráadásnak egy improvizációt: szólószongora-darabot, négykezeset, kamaramuzsikát. Beethoven Szellemtriója nyitja a lemezt; az argentin zongoraművész, Julian Rachlin és Mischa Maisky előadásában. Csodás a tolmácsolás, a hév, a karakterek változatossága, a merészség, mely stúdiófelvételen talán túlzott lett volna. Lang Langgal, korunk divatos zongoristájával két művet is játszik Argerich: Schubert Grand rondeau-ja szelídsege ellenére hat, a majdnem negyedórás előadás nem válik unalmassá, szép színeket hallunk. A lemez számomra legemlékezetesebb darabja Ravel Lúdanyó meseinek eredeti (négykezes) változata Lang Langgal, ahol hihetetlen színeket, érzésvilágot kapunk. Izgalmasak a gyorsabb szakaszok, a rövid hangok, a hirtelen hangsúlyok. A két zenész összhangja remek; csodásak, áttetszőek a pianók, az ötödik darab tűzijáték-szerű zárása felejthetetlen. A második lemezen Schubert eredetileg arpeggionéra írt, de túlnyomórészt csellón játszott szonátáját ez alkalommal Jurij Basmét adja elő brácsán, a két művész a romantikus elemeket hangsúlyozza. Bartók hegedű-zongora szonátája nem mindennapos a koncerttermekben, ahogy Lutoslawski kézzongorás Paganini-variációi (Gabriela Monteróval) sem, mely humorával szinte nevetésre ingerel. Munkazaj, nagy szuszogások, levegővételek, a közönség zaja, a bónusz Happy Birthday-improvizáció mind-mind a koncert légkörét tolmácsolja, de az első rész szólószongora-sorozat, Schumann Kinderszenen-je az igazi „ráadás” a nagyszerű művésznőtől.

Lehotka Ildikó

Deutsche Grammophon – Universal
479 5096

ANOUSHKA SHANKAR: HOME

Ravi Shankar évtizedekig India egyik legnevesebb kulturális „exportcikke” volt, neve elválaszthatatlanul összeforrt az indiai szitárzene népszerűsítésével. A már életében legendává vált muzsikos számos tanítványa közül minden bizonnyal a legérzékenyebb, a legtehetségesebb saját lánya, Anoushka Shankar, akit kilen éves korában kezdett tanítani. A mester számos tanítványának átadta tudását, de talán az apa-leány kapcsolat bensősége miatt Ravi Shankar művészetét Anoushka-ban talált a legtermékenyebb talajra. Jól érzékelteti kimagasló előmenetelét, hogy tizenévesként már a Carnegie Hallban lépett fel édesapjával. Hiszen megtanulható, hogyan lehet hatásos dalmfordulatokat, azaz rágakat alkotni és kifinomult tálakkal (ritmusfordulatokkal) fűszerezni azokat. Ám belső intuíció, tehetség és fantázia nélkül mindezek csak élettelen, száraz eszközök maradnak, míg értő kezekben és fejekben kivirágognak és értelmet nyernek. Anoushka Shankar színgazdag, kristálytisza játékát – (és most nem az intonációra gondolunk, már csak azért sem, mivel az indiai zene sokkal kisebb hangközőkkel dolgozik, 22 részre osztva az oktávot) áthatja az indiai művészetekben kulcsfontosságú Nava Rasa, azaz a kilenc érzelem megjelenítése. A hallgató felfedezheti a maga számára Anoushka Shankar kompozícióiban a romantikus, a humoros, a patetikus, a haragos, a hősi, a félelmetes, a felháborodást kiváltó, a rácsodálkozó és a békés érzelmeket. A hallgatót az émoiók kavalkádjá öleli körül, a zenei nyersanyagokból kialakuló „termék” végtelen meditációra készítet. Anoushka Shankar játékát megismerve nem érezzük túlzásnak azt a megállapítást, miszerint Ravi Shankar életében leánya volt a világ második legjobb szitár játékosa. Édesapja halála után azonban most már ő a legelső. *Kovács Ilona*

Deutsche Grammophon – Universal
479 4785

TIME PRESENT & TIME PAST
Mahan Esfahani – csembaló,
Concerto Köln

Esfahani lemezének koncepciója: a minimalizmus barokk gyökerei, kölcsönhatás barokk és kortárs zene között. Szólódarabok és zenekar-kíséretes művek váltják egymást. Két kortárs darabot hallunk. Górecki Csembalóversenye kéttételes, a minimalizmus egyhangúbb ágából, ostinato-szakaszok váltakozása. Egész jók az ötletek, az effektusok. Nagyobb változatossággal milyen jó darab lehetne belőle! Ez per sze önellentmondás, mivel akkor nem volna minimalista. Vagy mégis? Én a mégis mellett vagyok, lásd Bachot később! A másik Reich eredetileg kétfonórás Zongorafázisának Esfahani-tól való átírata. Ez maximálisan minimalista, konceptualista zene, ráadásul Esfahani – Reich elképzelését előtérbe helyezve – nem nyúl a barokk agogika nyújtotta lehetőséghez. A barokk anyag aztán jól mutatja az összefüggést, a minimalizmus eszköztárának domináns jelenlétét a kor zenéjében. Egyrészt a különböző egységek ismétlése, variálása terén, másrészt a zenei gondolat, dallam, ötlet mintaként, alapként való felhasználásában. Így a La Folliát halljuk A. Scarlattitól és C.P.E. Bachtól, valamint Corelli Op. 5. No.12-es Hegedűszonátájának Geminiani-féle feldolgozásában mint Concerto grossót. A Concerto Köln Esfahani vezetésével kiemelkedően attraktív. A lemezt Bach 1052-es Csembalóversenye zárja. Dögösebb aligha lehetne. A Biondi-féle Vivaldi-előadás dinamikája, vadsága van benne, nagyon merész megoldásokkal, mégis szép kidolgozottsággal. A continuót játszó lant például egész népzene karakterű. Esfahani a Bach-koncert III. tételében Brahms amúgy stílusos kadenciáját játssza, végképp feloldva az időbeli különbségeket a zene egységében. A fiatal iráni-amerikai művész lemezével és annak szemléletével igencsak gazdagítja a nyugati kultúrát. *Zay Balázs*

Archiv Produktion – Universal
479 4481

NEW SEASONS – GLASS, PÄRT, KANCHELI
ÉS UMEBAYASHI MŰVEI
Gidon Kremer – hegedű, Kremerata Baltica

Kremer hajdanán világpremierként vette lemezre Glass I. Hegedűversenyét. Ennek a versenyműnek második bejátszása az övé; az elsőt a bemutatót játszó Robert McDuffie készítette. A negyvenperces mű direkt módon idéz Vivalditól, a tételek nem kapcsolódnak konkrét évszakhoz, inkább afféle hangulatok, idők, terek, közegek. A lemez másik fő darabja Kancheli 2006-os félórás Ex Contrariója. Glass alkotása a minimalizmus nagy formán belül kicsiket lépő hagyományát képviseli, elég egykedvűen halad, de érzékeltet, befolyásol, megszólít. Kancheli műve inkább effektusok, kis egységek sora, folyton-folyvást változik, újat újra halmoz, mégsem esik darabjaira. Kremer erősen expresszionista, érzésekkel tépelődő hegedűlése abszolút adekvát e művek esetében. A szintetizátor, basszusgitár hoz olykor valamit, de a jövő előadásokat illetően természetesen meg is köt. Kérdések merülnek fel. Párjai ezek a darabok Beethovennek, Brahmsnak, Bartóknak? Könnyen lehet, hogy át kell gondolnunk a posztmodern versenyműhöz – és egyáltalán: zeneműhöz – illő elvárást. A barokk és a preklasszika idején sem volt elvárás az invenció és a formaadás maximális vagy maximum-közeli koncentrátsága. S invenció itt is akad bőven, kifejezőerő is. Két miniatűr választja el a kettőt, illetve zárja a korongot, ezek minden tekintetben abszolút minimalisták. Pärt népdalfeldolgozása maga az egyszerűség, a természetesség, Umebayashié egy szakasznyi kis próbálkozás. Az elmúlt idők kimagaslóan fontos lemezének tartom ezt: nagy előadó jeles kortárs lemeze. Azt pedig sajnálatosnak, hogy az érdeklődés még a kevésbé elvont, kritikát inkább túlzott hallgathatóságukkal kiváló kortárszenei alkotások iránt is csekély. *Zay Balázs*

Deutsche Grammophon – Universal
479 4817

**THE KNIGHTS:
THE GROUND BENEATH OUR FEET**

●●●●○

A brooklyni The Knights kamarazenekar legújabb lemezének borítóját böngészve első pillantásra szembeötlik a színesen összeállított műsor, és azonnal gondolkodásra készteti az érdeklődőt. Vajon mi sarkallta a program összeállítását, hogy egymás mellé állítsák Steve Reich, J. S. Bach és Stravinsky kompozícióit? Magától adódik, hogy e művek kiváló lehetőséget teremtenek az együttes számára művészetük sokoldalú bemutatására, innét pedig már csak egy lépés a varázsszó megtalálása. Az összekötő kapocs a concerto grosso műfaja, ahol a szólisták kisebb csoportja folytat párbeszédet a zenekarral. Bach c-moll oboa-hegedű koncertója (BWV 1060R) és Stravinsky Dumbarton Oaks koncertója ráadásul szoros tematikai rokonságban is áll egymással: a 20. század egyik legjelentősebb komponistáját a bemutató után „egy Bach-téma arcátlan kölcsönzéséért” vádolták a kritikusok. A CD élő hangverseny rögzítése, és éppen a Stravinsky-mű névadójául szolgáló washingtoni Dumbarton Oaksban rögzítették 2013-ban. A The Knights muzsikusi e lemezen ráadásul kiléptek az előadói szerepkörből, és maguk is alkotókká váltak. Colin Jacobsen és az iráni Siamak Aghaei santurra (ősi perzsa hangszer) és hegedűre írt concerto grosso-jával (2013), valamint a zenekar hat tagja által alkotott „the ground beneath our feet” (2013) című kompozíciójával új tagokkal bővítették az eredetileg barokk műfajt. Az utóbbi címével újabb rejtvenyt ad fel a lemezzel ismerkedőnek. A ground vélhetően Tarquinio Merula itáliai barokk mester négyütemes, folyamatosan ismétlődő chaconne-témájára utal, mely fölé a Lovagok a salsa, az ír táncok, a cigány és az indiai zene elemeit felhasználva mutatnak meg izgalmas hangzásokat a concerto grosso 21. századi változatában.

Kovács Ilona

Warner Classics – Magneoton
08256461 70982

**MENDELSSOHN: V. (REFORMÁCIÓ)
SZIMFÓNIA, RUY BLAS NYITÁNY**

Londoni Szimfonikus Zenekar, Sir John Eliot Gardiner

★★★★★

Mendelssohn 21 éves korában írta az V., Reformáció-szimfóniát. A számozás ne tévesszen meg senkit; az opus-szám azért ilyen magas, mert csak a szerző halála után 20 évvel adták ki a művet, maga a bemutató is meghiúsult, később a kritika nem fogadta lelkesen. Mendelssohn később azt mondta, hogy ki nem állhatja e darabját. A Reformáció-szimfónia viszonylag ritkán szólal meg a koncertteremben, a lemezkiadók, zenekarok sem ezt a művet részesítik előnyben, éppen ezért nagy öröm (és a felvétel ismeretében különösen), hogy Sir John Eliot Gardiner vezényletével, a London Symphony Orchestra tolmácsolásában hallhatjuk a művet, két, szintén ritkábban játszott nyitánnyal egyetemben. Hihetetlen erejű előadást élvezhetünk CD-n és Blu-ray-en, az élő felvétel előnyével, a hévvel, a pillanat varázsával. A szimfónia nyitótételének lassú bevezetése, benne a Wagnertől is ismerős „drezdai ámen” tisztasága, szépsége ragadja meg a hallgatót (a nyitányok lassú szakaszai is gyönyörűek). A rezek kiemelt és nem mindennapi hangzása végigvonnul a szimfónián. Izgalmas az Allegro con fuoco szakasz, a Scherzo hangulata, az Andante hihetetlen szép hangszíne, karaktere remek. A zárótétel felépítése a liszti harmóniakat követő nyitással, a sűrűsödéssel, a klarinét szinte népies hangjával ugyancsak remek. Gyönyörű tónusúak a vonósok a minimális vibrato ellenére, a rezesek határozottak, a fafúvósok hihetetlenül pontos hangindításai, az együttjáték kimagasló. A dinamikai tartomány aprólékos kihasználása, a tempók értelmezése (a két nyitányban is) nagyszerű. Hihetetlen jó előadásokat hallunk, melyek végig lenyűgözik a hallgatót; kivételes, megunthatatlan lemez született.

Lehotka Ildikó

LSO – Mevex
LSO 0775

SOUNDS OF SPAIN & THE AMERICAS
Sebastian See-Schierenberg (hegedű)

●●●●○

A brit-kínai-német hegedűművész, Sebastian See-Schierenberg rendszeresen vezényel is, emellett különböző kontinenseken tanít, zenekarokat és énekkarokat alapít, és szokatlan projektjei közé tartozik, hogy a fiatalság zenei nevelésén belül vak gyerekek hegedűtanításával is foglalkozik. Ez a nyitottság megmutatkozik zenélésmódján is, amennyiben elsősorban nem kottahűségre törekszik, hanem arra a magától értetődő természetességre, amely azt arra az érzést kelti a hallgatóban, hogy itt-és-most születő zenét hall. See-Schierenberg több évet töltött Spanyolországban, így módja volt alaposan megismerni a spanyol népzene előadását. Ezért fordulhat elő, hogy de Falla Siete Canciones populares Españolas-át nem egyszerűen Paul Kochanski átíratásban játssza, hanem mintegy újraalkotja – többek között azáltal, hogy a hegedű-zongora letéthez meghívta az Egyesült Királyság vezető flamenco-gitárosát, a granadai születésű Ramon Ruizt. A gitáros annak a bölcsődalnak az eléneklésével vezeti be a Nana című tételt, amelyet annak idején neki énekelte a nagyanyja. Dél-Amerika zenéjét Piazzolla képviseli: a Buenos Aires-i négy évszak interpretációját a hegedűművész afféle „work in progress”-nek tekint. Fogékony zongorista-partnerével, Sophia Lisovskayával hasonló munkamódszert követtek, mint de Falla muzsikájánál. Szólóhegedűn csendül fel Albéniz Asturias című tétele (átíratban), Granados eredetileg zongorára szánt Danse Espagnole-ja Fritz Kreisler hegedű-zongora átíratásban szólal meg; Tárrega gitárdarabja Ruggiero Ricci átíratásban lett virtuóz hegedűdarabbá. S mindez, ami szól, magától értetődően természetesnek tűnik! Olyan az előadás, hogy tényleg a zenére irányítja a figyelmet.

Fittler Katalin

Signum Classics – Karsay és Társa
SIG CD 405

RAVEL: DAPHNIS ÉS CHLOÉ, LA VALSE
Opéra National de Paris, Philippe Jordan

Csaknem egyórás összidejével a Daphnis és Chloé Ravel legerjedelmesebb kompozíciója. Ízig-vérig színpadi mű, a Gyagilev-féle Ballets Russes egyik leg-sikerültebb vállalkozása volt a társulat első, nagy kor-szakában. A szerző készített ugyan két rövid konc-ertszívet az időközben hallatlan népszerűsége szert tett műből, ám ezekből csupán a második lett állandó repertoárdarab. Az sem szokatlan, hogy a teljes balettzene megszólal koncerten, ám ez komoly feladat elé állítja az előadókat. A látványelemektől el-oldva csupán a zenei kapaszkodók maradnak, hogy a cselekményt a hallgató (fejben) rekonstruálni tudja, így a zenei kifejezés, a formálás, a dinamika, a karak-terek és hangszerek szerepe a koncertszerű elő-adásban jelentősen megnő. Hanglemezt esetében ugyanez a helyzet. Elkötelezett, érett karmester és virtuóz, de legalábbis elsőrangú és jól felkészített ze-nekar kell hozzá, hogy az előadás igazán hatásos le-gyen. Nem véletlen, hogy a darab lemezkarrierjének olyan mesterek rakták le az alapjait a 20. század kö-zépen, mint Charles Munch vagy Pierre Monteux. Ugyanezt az iskolát képviselik André Cluytens és Ernest Ansermet emlékezetes rögzítései: eleven ze-nekarkezelés, árnyalatokban gazdag felrakás, inten-zív és kifejező, kicsit talán nyersnek ható játékmód. A százaz utolsó évtizedeit már egészen más felfo-gásban megszólaló tolmácsolások képviselik, melyek Boulez-től Dutoit-ig és Naganóig egy foj-tottabb, misztikusabb olvasatot kínálnak. Az Erato új kiadványán Philippe Jordan és Párizsi Nemzeti Opera Zenekara is inkább ez utóbbiakhoz kapcsoló-dik, mégis megőriz valami lényegit a „klasszikusok” eredetiségéből. Ha nem is az újraértelmezés, de a rá-csodálkozás képességét, mely megtagadja a rutin-szerűséget.

Balázs Miklós

Erato/Warner – Magneoton
08256 6461 66848

SOSZTAKOVICH: KANTÁTÁK
Észt Nemzeti Szimfonikus Zenekar,
Észt Hangversenykórus, Paavo Järvi

Az elkötelezett zene fogalmát mindig is gyanakvással kezelte a muzikológia. Jó okkal, hiszen az irány-zatos zeneművek minősége ritkán éri el az abszolút zenék kvalitását, mégoly jeles és érdemdús szerzők tollából származnak is. Ha egy zeneszerzői élet-műben tényleg példaszerűen látszik ez a dilemma, akkor az Dmitrij Sosztakovics szerzteágazó oeuvre-je. A Dal az erdőkről (1949) és a Hazánkra ragyog a nap (1952) a kései Sztálin-éra kétes értékű gyümöl-csei, nyíltan tetten érhetőek benne a kötelező „pártfeladatok”. A nagyszabású fásítási terv teljesí-tése és a generalisszimusznak mint a Glóbusz Nagy Kertészének lefestése mai szemmel aligha válik di-cséreteré egy nagyformátumú muzsikusknak. Az előbbieknél jóval később, 1964-ben, vagyis a XIII. szimfónia tözsomszedságában született a kevésbé direkt módon politizáló Sztjepan Razin kivégzése, mely a 17. századi kozák rebellis kudarcos harcát mutatja be a nemesi önkénnyel és a cári bürokrá-ciával szemben. Szövegét a Babj Jarhoz hasonlóan Jevgenyij Jevtusenko faragta. A nagyzenekart, ve-gyes kórust és énekes szólistákat foglalkoztató munkák kantátákként, a nagyszabású Dal az erdőkről inkább oratóriumként szerepelnek a műjegyzékben. A keménykező Paavo Järvi vezette Észt Nemzeti Szimfonikus Zenekar és Koncerténekar, kiegészülve a kiváló szólistákkal (Alekszej Tano-vickij és Konsztantyin Andrejev) masszívan állja a sarat. A zenekar ugyan nem tartozik a szűken vett európai élvonalba, de nagyon meggyőzően teljesít még a legnehezebb rezes korálokban is. Az énekar helyenként csúszkál, máshol erőtlenebb a kelleténél, ám összességében jól összefogott produkciót nyújt, s hiteles atmoszférát teremtő, érett teljesít-ménnyel rukkolt elő.

Balázs Miklós

Erato/Warner – Magneoton
08256 6461 66664

SOSZTAKOVICH PLAYS SHOSTAKOVICH

Különlegességgel jelentkezett a Warner: a dupla-mezes kiadványon Dmitrij Sosztakovics saját műveit játssza. Vajon milyen zongorista volt Sosztakovics? Milyen zenei megoldásokat alkalmazott, lehet-e min-tának tekinteni a felvételeket? A lemezen két ver-senymű, a cselló-zongora szonáta (a nagyszerű Rosztropovics-sal) mellett a szóló-zongorára írt korai Három fantasztikus darab, valamint a Bach halálának bicentenáriumára komponált Prelúdiумok és fűgák sorozatból 9 hallható, az utóbbiból négy először jele-nik meg lemezen. Sosztakovics zenéje egészen kü-lönleges, fanyar humora, helyenként rítkó hangsze-relése jellegetes. A Concerto trombitára, zongorára és vonósokra című darabban Ludovic Vaillant reme-kei; Sosztakovics a zongoraszólamot – ha nem is tö-kéletesen, de – a hangulatot remekül elkapva (ahogy a II. zongoraversenyben is) játssza. A nagyszerű csel-lószonáta felvételének ideje, a zenei rendező, hang-mérnök neve ismeretlen. A hangzás csúnya, éles, a zongora helyenként háttérbe szorul, az előadás vi-szont emlékezetes – Rosztropovicsot jóval erőtelje-sebbnek érzem, de hallható, hogy két, zeneileg összeillő ember játssza a művet. Sosztakovics zongorista lényét a hangszerre komponált darabokból ismerhetjük meg igazán. A billentés nem egyenletes, a technika közel sem tökéletes, de a hangulatkifejezés, a gyengéden rigorózus előadásmód pontosan jeleníti meg a tételpárok lényegét, a prelúdiумok és fűgák egy részének helyenként nagyon magába zárt, szinte természetfölötti zenéjét. Mindenképp meg kell hall-gatni a lemezt, a kifogásolható hangminőség ellenére. A művek a zeneszerző, az előadás a zongorista Sosz-takovicsot hozza közelebb az érdeklődőhöz, kordo-kumentumként, lenyomatként – mi több, az op. 87-es sorozat darabjait etalonként.

Lehotka Ildikó

Warner Classics – Magneoton
08256 6461 55019

LALANDE: LEÇONS DE TÉNÈBRES

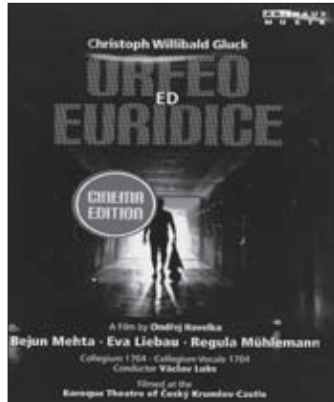
Sophie Karthäuser, Ensemble Correspondances, Sébastien Daucé

●●●●○

A „Miserere és a Sötétség III. Leckéi” szóló hangra 1730-ban jelent meg nyomtatásban, amikor szerzőjük, Michel-Richard de Lalande (1657–1726) már négy éve halott. Zenei képzettségét a párizsi Saint-Germain-l’Auxerrois kóristájaként szerezte, majd a királyi kápolna egyik al-mestere lett, később a királyi udvar zenészeként) magáénak mondhatta a „Compositeur”, a „Surintendant”, végül a „Maître” címekeket is. Elismert zeneszerzőként halt meg, akinek a motettáiért 1725–30 táján rajongott a Concert Spirituel művelt közönsége. Ezekben az években húsz kötetben adták ki összes művét, köztük az e felvételen hallható Misererét és lamentációkat. A Leçons de Ténèbres, e tipikusan francia egyházzenei műfaj Jeremiás siralmaiból zenésít meg szövegeket, amelyek szó szerint a jeruzsálemi templom lerombolásáról szólnak, átvitt értelemben a népe által elutasított Jézus Krisztus haláláról is. Liturgiai helyük e lamentációknak voltaképpen a nagyhét utolsó három napján lett volna, mindig a matutinum első éjjeli szolozsmáján. A börtön időszakban zenei élményekre is kiéhezett, nagyszámú publikum kedvéért azonban előrehozták ezeket az istentiszteleteket a megelőző délutánra vagy estére. A mindössze egyetlen énekhangra és basso continuoóra szorítókozó zenét expresszív hang és szigorú szerkesztettség jellemzi, mely egyesíti a régi „air de cour” melizmatikus stílusát mind a kor operájának deklamatorikus kusságával, mind a szomszédos Itáliából átvett, lírai hangütéssel. Egy korabeli följegyzés szerint Lalande „leckéit” a zenei életéről híres Assomption (Szűz Mária mennybemenetele) kolostor apácai adták elő, a zeneszerző lányainak szólójával, „egész Párizs csodálatára”. Itt Sophie Karthäuser éneklő menyeyien e menyeyi zenét.

Mesterházi Máté

Harmonia Mundi – Karsay és Társa
HMC 902206

GLUCK: ORFEO ED EURIDICE

Mehta, Liebau, Mühlemann, Collegium 1704, Collegium Vocale 1704, Václav Luks

★★★★★

A végén Orfeo otthagy csapat-papot: lejön a cirkalmas, szimmetrikus színpadról, egy darabig kiábrándultan figyel a boldogságában tetszelgő Euridicét, majd távozik a diszes nézőtérrel is, hogy immáron végtelenbe vesző folyosón rója magányos útját a kiismerhetetlen jövő felé. Mintha maga Christoph Willibald Gluck lépne ki a barokk esztétikából, hogy megalkossa a maga új, lényegre törő operadramaturgiáját. A filmvégi, hosszú folyosó viszont talán éppen az, amelyen Joseph Adam von Schwarzenberg herceg járt át ősei fészkéből önmaga építtette teátrumába. Itt, Český Krumlovban, a világ legeredetibb állapotában fennmaradt kastélyszínházában forgatták a 2014-es Gluck-tricentenárium alkalmából ezt a szenzációs operafilmet, Ingmar Bergman Drottningholmban készült, feledhetetlen Varázsfuvola-verziójának (1975) méltó utódját. Ám, szemben a nagy előddel, itt szinte minden tökéletes. Nemcsak a kameramozgás, a barokk táncokat továbbgondoló koreográfia és nem is csak a barokk színpadgépezettel szuverenül játszó, de azt mai szemszögből újraértelmező rendezés (Ondřej Havelka) elsőrangú, hanem a korhű zenei megvalósítás is. Bejun Mehta Orfeója mind hibátlan énekési minőségében, mind megrendítő színészi alakításában felülmúlhatatlan. Hangja sem nem a kontratenoroknál gyakori „fahang”, sem nem férfitestbe tévedt, vibrált, női alt, hanem teljesen egyénien és gyönyörűen színezett, fölényesen uralt, belcanto-voce. Euridice áriája Eva Liebau előadásában pedig a párkapcsolatok nagy, bizalmi drámájává avatja – egy remek rendezői ötlet segítségével – Gluck művét. Így mutatkozik a barokk udvari környezetből kinövő reformopera (1762) a wagneri Lohengrin (1851) és a bartóki Kékszakállú (1911) előképének is.

Mesterházi Máté

Arthaus Musik – Mevex
102 184

MOZART: OPERAÁRIÁK ÉS –NYITÁNYOK

Elizabeth Watts (szoprán), Skót Kamarazenekar, Christian Baldini

●●●●○

Meglehet a kiadó két szépreményű sztárjelöltet kíván bemutatni e lemezzel, számításaik azonban nem biztos, hogy célt érnek. Az ifjú argentin zeneszerző-dirigens, Christian Baldini lassan lépdel mind feljebb az ismertség és a szakmai diadalok grádcisain, s ugyan sorban vezényli vendégként a nagyvilág emi-nens zenekarait, még mindig zöldfülűnek számít a klasszikus zenei planétán. Az angol szopránénekesnő, Elizabeth Watts a karmester mellett már bejárattott névnek tetszik, több portrélemezzel a háta mögött – melyeken Bach-kantátákat, Strauss- és Schubert-dalokat énekel. Mégsem az ő teljesítményük tartja versenyben ezt a kiadványt, hanem a Skót Kamarazenekar. Fantasztikus képességű együttes, igazi extraklasszis a maga nemében, nehéz szuperlatívuszokat kerülve beszélni róla. És persze a megunhatatlan Mozart, akinek legszebb operamelódiai ezredszere hallgatva is frissnek, ellenállhatatlannak hatnak. Ugyan nem korabeli hangszereket hallunk, az illúzió ugyanaz: a hangzás egyszerre tömör, határozott és feszes, ugyanakkor stílusos és rendkívül expresszív. A legjobb olasz nyelvű opera seriák nyitánya és a hozzájuk kapcsolódó, az adott dalműből kölcsönzött szoprán-ária szerepel a programban. Watts hangja jól engedelmeskedik a mozarti, eredendően természetes drámaiságnak és könnyedebb, oldottabb játékoságnak. Orgánuma néhol ok nélkül sötétül, mert az énekesnő hangterjedelme alapvetően nem nagy, máshol talán szélesebb legatákat, esetleg kidolgozottabb dinamikát várunk. A szép és tiszta formálás igénye jól hallható, azonban az ívek meg-megtöredeznek. A szerepeket és a hozzá tartozó hangulati elemeket viszont ügyesen váltogatja: Susanna, Zerlina, Fiordiligi mind-mind egyéni arcélükkel szerepelnek a hangok színpadán.

Balázs Miklós

Linn Records – Karsay és Társa
CKD 460

MOZART: SZÖKETTETÉS A SZERÁJBÓL
Villazón, Damrau, Prohaska, Selig, Schweinester, Quasthoff; Európai Kamarazenekar, Yannick Nézet-Seguin ●●●●●

Kiváló lemez, napjaink megszokott operai kínálatát tekintve különösen. Nézet-Seguin vezénylese érzékeny, kidolgozott és egyéni – alapvetően lírai fogantatású és dallam-centrikus, inkább hagyományos orientációjú. A Belmontét éneklő Rolando Villazón hangja erősen megkopott, ugyanakkor kiváló Mozart-énekes lett belőle: igazán egyéni, megkapó interpretációt nyújt. Abszolút főszereplő. Nem Wunderlich és Schreier laza, tökéletes stílusában, másképp: megélve minden frázist, éreztetve Belmonte odaadását, izgalmát, szenvedélyességét. Ma már kivételesnek számít, ahogy a dirigenssel együtt kidomborítják a mozarti dallamíveket – és ezzel a benne rejlő drámai lehetőségeket is. Ilyen átélést, ilyen izes frazeálást kevés tenortól hallani napjainkban. Nagyon remélem, hogy e választott pályán haladva Villazón a korábnál líraibb szerepkörben ki tud bontakozni. Kivételes, ahogy szenvedélyessége mélységgel, ízléssel párosul. Franz-Josef Selig nem Moll- és Talvela-volumenű hang birtokosa, de jól bírja a mély szerepkört, ízlésesen nem túloz, Ozminja kevésbé súlyos, de szép rajzú. Diana Damrau Konstanzéja hangjának és kiváló technikájának köszönhetően nagyon kidolgozott és szép. Anna Prohaska Blondéja meglepő, nem a megszokott Grist-féle szubrettes vagy a Battle-féle hangban lírai, temperamentumban pajkos, hanem hűvösebb, nyugodtabb. Ezért – s Damrau hangjának sokszínűsége miatt – a két nőalak kevésbé kontrasztos, ami hozzájárul a darab korszerűségéhez. Amúgy is az, hiszen sajnos ma is vannak olyanok, akiknek az emberek egyenlőnek tekintése megmászhatatlan magaslat. Thomas Quasthoff nemcsak énekesnek volt nagy, prózai szerepben is kiváló: Szelim pasája autoritativ és melegszívű. *Zay Balázs*

Deutsche Grammophon – Universal
 479 4064

MOZART: AZ ÁLRUHÁS KERTÉSZLÁNY
Allemano, Morley, Scala, Henry, Le Concert d'Astrée, Emmanuelle Haïm ●●●●○

„Ifjúkori zsengeből” egyre inkább a Mozart-remek kanonjába sorolódik át az Álruhás kertészlány (1775). Bár az időskor a szerzőnek amúgy sem adatott meg, ha már 19 évesen meghal és ez az opera buffa marad legérettebb műve, akkor is ünnepelnénk őt – ha nem is mint bécsi klasszikust, de legalábbis mint a zenei szentimentalizmus legnagyobb alakját. Ami az áriák kifogyhatatlan invenciója mellett tűnik föl: a fiatal komponista féktelen akarata a finálék együtteseinek kiterjesztésére, a színpadi nagyformák megteremtésére. A mozarti mesterdramaturgia ajtaján már-már a Figaro házassága lánchnáléi dörömbölnék. A mű legemblematikusabb darabja mindazonáltal a nyitókórus: a szereplők szerelmi boldogságukról dalolnak közösen, majd egyenként azt panaszolják el, hogy szerelmükben mennyire boldogtalanok... A „mindenki mást szeret” barokk sablonja ezennel az operai érzékenység (Empfindsamkeit) alapképletévé nemesül. David Lescot rendezői képességei mindenekelőtt a színpadi figurák játszatórában mutatkoznak meg, egyetlen markáns ötlete azonban mindjárt az előadás elején fontosnak bizonyul. A nyitány alatt Violante márkinő (álruhás kertészlányként: Sandrina) és Belfiore gróf szerelmeskednek, majd okostelefonján a lány titkos sms-t kap, ami fölbreszti a fiú féltékenységét. Kettejük szerelmi évődése ezek után eldurvul, és nem tudhatjuk: a „fojtogatódsí” immáron a féltékenységi dráma része vagy még a szexuális játéké? A lényeg, hogy a lány eszméletét veszti, a fiú halottnak hiszi, s ez lesz minden további bonyodalom alapkonfliktusa. Zeneileg tüneményesen jó előadás, a lille-i operaház méltán lehet rá büszke. A korabeli hangszerek nyújtotta effektusok önmagukban is referenciaértékűvé teszik e felvételt. *Mesterházi Máté*

Erato/ Warner – Magneoton (2 DVD)
 08256 461664 5 9

WAGNER: A BOLYGÓ HOLLANDI
Terfel, Kampe, Salminen, Jentsch, Philharmonia Zürich, Alain Altinoglu ●●●●○

Nem állítható, hogy a Zürichi Operaház magyar gyökerekkel rendelkező intendánsa, Andreas Homoki referenciaértékű rendezéssel bővítette volna a mű értelmezéseinek végtelen sorát. Ám nála legalább megmaradt a címszereplő alakjának azon „észak-fok, titok, idegenség” (Ady) mivolta, melyet e romantikus opera legutóbbi budapesti színre állítása már megkérdőjelezett. Habár északfokról itt is csak korlátozottan beszélhetünk, hiszen a Hollandi ezúttal úgy jelenik meg, mint a Daland (Matti Salminen) tulajdonát képező, Afrikát gyarmatosító, kereskedelmi-hajózási vállalkozás reménybeli felvirágoztatója. Van ebben ráció, hiszen a kedvesüket hazaváró, norvég lányok is mór partról énekelnek. Így azután ne csodálkozzunk, hogy a rokkát fölcserélték a hajózási vállalat irodájának írógépeire, mint ahogy Daland legénysége sem matrózokból toborzódott, hanem a kereskedelmi tevékenységet telegyáron és telefonon nyomom követő, könyökvédős tintanyalókból. Itt, e 20. század eleji, polgári környezetben bukkan fel a Hollandi (Bryn Terfel), kalapján különös tolldísszel, arcán marconára festett harci jelekkel. Hogy miért így, arra a harmadik felvonásban derül fény. A Hollandi legénységét provokáló „matrózok” (irodásták) Daland mór szolgáján töltik ki duhaj jókedvüket. A megalázott szolgából azonban hirtelen vad afrikai harcos lesz, aki lenyilazza gyöttrőit. Így áll bosszút a harmadik világ a fehér emberen a kolonizációért, majd (napjainkban) a dekolonizációért is... Csak azt nem értjük, miért kell szegény Sentának (Anja Kampe) a végén föbe lőnie magát. Hisz korábbi szerelme, Erik, a vadász (Marco Jentsch) nyilván szívesen ejtene el oroszlánt is, meg elefántot. És akkor édes hármásban hajózhattak volna Afrika felé... *Mesterházi Máté*

Deutsche Grammophon – Universal (DVD)
 073 5173

FIAMMA DEL BELCANTO
Diana Damrau, Orchestra Teatro Regio
Torino, Gianandrea Noseda

Az operatörténet egyik hívószava a belcanto, mely különös jelentőséget a 19. század elejétől kapott. A kifejező megformálás, a rugalmas hang, a szép éneklés mellett a rendkívüli éneklési technika birtokában kellett, hogy legyen az előadó. Manapság nem sokan vállalkoznak a belcanto-szerepek éneklésére, ezért is szerepel viszonylag csekély számú Bellini-, Rossini- vagy Donizetti-mű az operaszínpadokon. Bátorság egy teljes lemezt (vagy annak nagyobb részét) nehezebb technikai megoldásokkal tűzdelt áriákból összeállítani – csak a legjobb énekesek kaphatnak szabad utat egy ilyen fajta válogatásra. „Fiatallányként már a belcanto megszállottja voltam” – mondta Diana Damrau, akinek szólólemeze, a Fiamma del belcanto az énekesnő legsikeresebb szerepeiből ad ízelítőt. De nemcsak a nagy, ikonikus szerepekből válogatták a lemez anyagát, hanem olyanokból is, melyeket Damrau nem énekelt színpadon. Nedda hihetetlen érzelmi töltetű áriája (mely a lemez egyik legjobb felvétele) is megszólal két Donizetti- két Bellini-, három Verdi- és egy Puccini-részlet mellett. A Traviata Violetájával sokan azonosítják Damraut: az I. felvonást záró ária minden szempontból remek, az énekesnő bombabiztosan énekel, gyönyörű zenei megoldásokkal, rezdülésekkel kelti életre a szerelem ébredését. Hasonlóan izgalmas a Luisa Millerből való részlet, az érzelmekavalkádót nagyon jól jeleníti meg az énekesnő. Kár az (ebben a stílusban elfogadott) erőltetett mélyebb hangokért. Kettősség jellemzi a lemezt, a csodálatos dolgok mellett a kifogásolható apróság talán több: a koloratúrák pergése, a csendesebb szakaszok sterilitása). A címben ígért tűz nem mindig lobog az égig. *Lehotka Ildikó*

Erato/Warner – Magneoton
 0825 6461 66749

HEROÏQUE – FRANCIA OPERAÁRIÁK
Bryan Hymel, Prágai Filharmónia,
Emmanuel Villaume

Nem annyira New Orleans-i születése, mint inkább hangjának jellegzetes fénye, sajátosan nemes csengése predesztinálja Bryan Hymelt, hogy mindenekelőtt a romantikus francia repertoárban keresse az érvényesülést. Berlioz, Gounod, Meyerbeer vagy Massenet dalművei, sőt még Rossini vagy Verdi francia nyelvű operái is bőven kínálnak alkalmat, hogy egy ígéretes művész kiválogassa belőlük a leginkább testhezálló nagyáriákat, bemutatkozó lemezére. Hymel pedig széles skálán mozog: a sokat hallott slágerdarabok mellé olyan, manapság kuriózumnak számító – ugyanakkor bántóan középszerű – szerzők darabjaiból is idéz, mint Reyer, Bruneau vagy Rabaud. Hymel hangja igazán impozáns, nyers és egészséges, valódi tenor orgánum, parádés magas hangokkal, kifogástalan közép- és mélytartománnyal. Erős, érces fényű, sűrű hanganyag az övé, folyvást ott bujkál benne a hősi pátoasz, a tragikum. Az egyetlen negatívum, hogy akkor is ott érezni benne a túlfűtött szenvedély lángnyelveit, amikor éppen egészen másról énekel. Pedig korántsem olyan sablonos vagy egysíkú ez stílusiskola, mint mondják: e hősök, bár kétségtelenül elsősorban mint nagybetűs Héroszok állnak előttünk (nota bene: a lemez címe Héroïque), de dalolnak férfúi fájdalomról, elmúlt időkön keseregnek, vágyott asszonyok karjaiba kíváncsoznak, s kicsit még filozofálnak is. Vagyis érzelmeik lényegesen szélesebb skálán mozognak, mint azt Hymel lefesti. Úgy tetszik, a tenorista csak a mezzoforténál hangosabb dinamikát ismeri, a militáns csatakiáltásokat, az egyéni sorstragédiába szólító egzisztenciális jajveszékelést és infantilis hisztirohamot. Az ellágyulás, a gyengédebb érzések megélése és közvetítése – melyre éppoly nagy szükség lenne, mint a harci dalra – sajnos nem kenyerre. *Balázs Miklós*

Warner Classics – Magneoton
 08256 6461 79503

MICHEL LEGRAND – JACQUES DEMY:
A CHERBOURGI ESERNYŐK
Oppert, Dessay, Niclo, Naouri, Leterme,
Michel Legrand

A francia filmművészet egyik legatütőbb sikerét hozta 1964-ben Jacques Demy filmje. A cherbourgi esernyők, mely nemcsak a közönség körében aratott óriási tetszést, de a legjobb idegen nyelvű film kategóriában egy Oscart is elhozott 1965-ben. A mozi sablonos szokványos történetét – ahol a sors (vagy inkább a végtet?) nem engedi meg a happy end-et, és a két főszereplő szerelmét nem az ásó-kapa, hanem a történelem kiszámíthatatlan sodrása választja szét – Michel Legrand zenéje tette felejthetlenné. A zeneszerző édes-bús dallamai napokig a néző-hallgató fülében csengnek, és nem eresztenek. Ennek az „édes fogságnak” köszönhetően újra és újra emlékeztetünkbe idéződnék a film jelenetei; Catherine Deneuve neve pedig e filmtől kezdve vált világszerte ismertté. A zeneszerző 80. születésnapjára, 2012-ben rendezett gálaestek után jött az ötlet, hogy elkészítsék a színházi változatot, ami 2014-ben valóra is vált. Merész vállalkozás filmet színházi előadássá adaptálni, hiszen utóbbi bizonyos tekintetben szűkösebb eszköztárral dolgozik, mint a film. Hiányérzetünk azonban nem lehet, a történet a maga valójában megjelenik a színpadon is. Az autentikus zenei megszólalást garantálja, hogy maga a zeneszerző vezényli a színpadon helyet foglaló Orchestra National d'Île-de-France muzsikusaikat. A szereplők – Marie Oppert (Geneviève), Vincent Nicolo (Guy), Natalie Dessay (Madame Emery), Laurent Naouri (Roland Cassard) és Louise Leterme (Madeleine) – elhivatottan és látható élvezettel formálják meg karakterüket. Énektechnikában Dessay viszi el a pálmát. Az Erato minőségi DVD-kiadásának köszönhetően most a bájos Mademoiselle Oppert is lehetőséget kapott arra, hogy hasonló utat járjon be, mint egykoron Deneuve. *Kovács Ilona*

Erato/Warner – Magneoton
 0825 6461 17642

ARGENTUM ET AURUM
Ensemble Leones, Marc Lewon
Naxos – Mevex
 8573346 ●●●●○

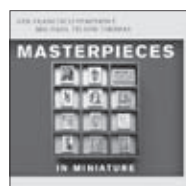
Ezüst és arany címmel a korai Habsburg-időszak zenei kincseiből kap válogatást az érdeklődő az Ensemble Leones közreműködésével. A tág értelemben vett 15. századból való művek a mai fülnek talán kissé üresek, egyszerűek, a kíséret gyakran tartott hangokban merül ki, a mai világ nem ehhez szokott. Aki viszont érdeklődik a késő középkor, kora reneszánsz világi zenéje iránt, nem fog csalódní. A két énekes hangja bár képzett, ritkán használnak vibratót, így visszaadják azt a hangulatot, mely az effajta zenéből következik – a férfi szólista meggyőzőbb. A ma már nem használt hangszerek jelenléte, hangzása-zigése jelenti az előadások sava-borsát – akkor is, ha nem biztos, hogy eredetileg ilyen kísérettel szólaltak meg a vokális darabok. A hangszeres művek tolmácsolása remek, a pillanatot megragadó. A 28 rövid műből összeállított lemez felépítése szép ívet képez. *LI*

STILE ANTICO – SING WITH THE VOICE OF MELODY
Harmonia Mundi – Karsay és Társa
 HMU 807650 ●●●●●

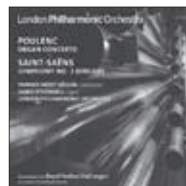
Színpadra lépésük tizedik évfordulója alkalmából válogatáslemezrel jelentkeznek a Stile antico. A brit énekegyüttes a Tallis Scholarshoz vagy a The Sixteenhez hasonlóan a tradicionális angol – jellemzően oxfordi vagy cambridge-i – karének-kultúrából

nőtt ki, s elsősorban a 16. századi körszene elkötelezett terjesztője; karvezető nélkül betanult és előadott programokkal. Alapításuk óta összesen kilenc hanglemez került ki a kezeik közül, s ezeknek szinte mindegyike föltűnően meleg, vagy éppen lelkendező kritikai fogadtatásban részesült. Így milyen is lehetne egy „best of” összeállítás, mely díjnyertes (két Grammy-jelölés, Diapason d'or, Gramophone-díj, többetes Billboard Chart elsőség) produkciókat vonultat fel? Természetesen makulátlan: kivételesen szép és tiszta intonáció, főlényes stílusismeret, egységes formálás, tökéletes összhang. *BM*

MASTERPIECES IN MINIATURE
San Francisco Symphony,
Michael Tilson Thomas
SFS Media – Mevex
 SFS 0060 ●●●●○

Az album ötlete Michael Tilson Thomastól származik, aki az 1974-es első találkozás után 1995-től (épp két évtizede) a San Francisco-i Szimfonikusok zeneigazgatója. 2014. december 21-én volt 70. születésnapja – így a kettős jubileum alkalmat kínál, hogy megajándékozza elsősorban zenekarának közönségét ezzel az összeállítással. Afféle „best of” kínálat, melynek minden műsorszámát élő felvétel, s imponáló képet ad a zenekar játékaról. A karmester – aki zongoristaként kezdte pályáját, s zeneszerzőként is bemutatkozott – ezekkel a ráadás-darabokkal egyszersmind gyermekkorai zenei élményeit is felidézti. Henry Litloff Scherzója Yuja Wang szólójával sziporkázó bravúrdarab, később főként harmonikus hangzásban gyönyörködtető tételek sorjáznak. Tetszetősek e zsánere darabok, a korong műsora mégis elsősorban szemezgetnivalót kínál. *FK*

POULENC ÉS SAINT-SAËNS MŰVEI
Londoni Filharmonikusok,
Yannick Nézet-Seguin
LPO – Mevex
 LPO 0081 ●●●●●

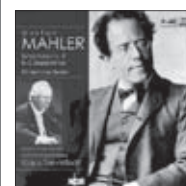
Érdeemes meghallgatni és összevetni a két orgonás művet: mindkettő francia szerzőtől van, alig ötven év különbséggel keletkeztek. Poulenc g-moll orgonaversenye kevésbé ismert, a hét szakaszból álló mű rengeteg izgalmas karaktert tartalmaz, az orgona végtelen lehetőségeit aknázza ki – ehhez mindössze egy vonószekerek és egy timpani társul. Saint-Saëns III. szimfóniáját Orgonaszimfóniaként említik; a két rész tagolása megfelel egy hagyományos négyteteles műnek. A Lisztnek dedikált kompozícióban az orgona (vagy harmónium) a szerző szándéka szerint színez – igaz, az utolsó szakaszban kiemelkedő szerepe van. James O' Donnell orgonál, a Londoni Filharmonikus Zenekart Yannick Nézet-Séguin vezényli. Nagyon jó előadást kapunk (a szimfónia felvétele koncerten készült), szép színekkel, remek dinamikával. *LI*

SCHUBERT: IX. „NAGY” C-DÚR SZIMFÓNIA
Mozart Zenekar, Claudio Abbado
Deutsche Grammophon – Universal
 479 4652 ●●●●●

Szép emlék Abbadótól – 2011-es koncertekből összeállított anyag; 24 évvel korábbi felvétele után. A megközelítés ugyanaz, csak a változás későbbi fázisában, a törekvés még konzekven-

sebb végig vitelével. Kicsit szikár a hangzás, ebben én preferálom a korábbi puhább, vékonyabb megközelítést. Már nem szimfonikus, hanem kamarazenei a szövet. Abbado mindent mindenhez arányt térben és időben. Vannak váltások elváló részek közt, de szakaszokon belül nem nagyon. Nagyon szubtilis előadás, csodásan mutatva belső megfeleléseket, párhuzamosságokat. Nekem egy kicsit túl szikár, hiányzik belőle a szabadság, az elengedés, de Abbado nem ezt akarta, hanem tökélyt, arányt, folytonosan finom beállítást. A tempók inkább frissek, igazán lassú rész nincs. Mindenképp a mű jeles rögzítései közt van e kettős hatyúdal. *ZB*

MAHLER: V. SZIMFÓNIA, GYERMEKGYÁSZDALOK
Brigitte Fassbaender,
NDR Szimfonikus Zenekar,
Klaus Tennstedt
Profil – Karsay és Társa
 PH 13058 ●●●●●

Tennstedt a német repertoár mestere volt, kiváltképp pedig Mahleré. A Londoni Filharmonikusokkal teljes ciklust vett lemezre, s visszavonulóban az EMI még ismétléseket is felvett vele, így az V. szimfóniáról is. És íme, itt egy harmadik, élő felvétel, mely nem sokkal első EMI-bejátszása után készült. Ekkor még az NDR Szimfonikus Zenekar vezetője volt. Nagyon jól szól és nagyon jó. Elengedett. Mintha Tennstedt nem akarna egy bizonyos koncepciót megvalósítani, csak szépen végigélni a darabot. Nem az az érdekes, hogy külsődlegesen, formailag, dinamikailag így vagy úgy old meg egyes részeket, hanem az, hogy hagyja élni a zenét. A második korongon a Gyermekgyászadalok Fassbaenderrel. Szerintem tökéletes – nincs értelme összevetésnek még Ferrier és Walter lemezével sem. Összefogott, ugyanakkor maximálisan expresszív. *ZB*

ABOUT THE CLASSICAL SAXOPHONE

**Olga Salogina,
Fabian Pablo Müller**
Profil – Karsay és Társa
PH 15010 ●●●○○

A kiadvány érdekessége, hogy az első korongon hallható négy kompozíció (Paul Creston: Sonata op. 19, Takács Jenő: Two Fantasticos op. 88, Erwin Schulhoff: Hot-Sonate, Edison Denisov: Sonata) zongoraszólamát tartalmazza a második korong (Play along). A klasszikus kamaramuzsikálásban szokatlan, inkább a könnyebb műfajokban használatos gyakorlat azoknak a saxofonosoknak kedvez, akiknek nincs megfelelő zongorista-partnerük. Mind a német-argentín szaxofonos, mind az orosz zongorista főállású tanár, s gyakorló muzsikusként mindketten játszanak jazz is. Kissé meglepésztő a kiadvány címe, hiszen a klasszikus szaxofon tanára olyan műveket szólaltat meg, amelyeken erősen érződik a jazznek a szerzőre gyakorolt hatása. A perfekt játék hatását csökkenti az alig differenciált dinamikai skála. *FK*

**JAMES HORNER:
PAS DE DEUX**
Mari & Hakon Samuelsen
Mercury – Universal
481 1487 ●●●●○

Egy norvég testvérpár – Mari Samuelsen (hegedű) és Hakon Samuelsen (gordonka) – könnyen befogadható, kortárs kettősversenyeket szeretett volna játszani, ám a művészek azzal szembesültek, hogy az erre az apparátusra írott irodalom

meglehetősen szegény. Vettek egy nagy lélegzetet, és megkérdezték James Horner-t, a Titanic és az Avatar című filmek zeneszerzőjét, írna-e számukra versenyművet. Az eredményt a testvérpár lemezének nyitódarabjaként hallhatja az érdeklődő. A CD többi darabjánál is fő szempont volt, hogy fülbemászó kortárs művek hangozzanak el. Így kapott helyet Arvo Pärt hegedűszólós Fratres című darabja, Giovanni Sollima Violoncelles, vibrez! kompozíciója és a lemez zárásaként Ludovico Einaudi hegedű, cselló és két hárfa szólójával megálmodott Divenire című alkotása, a Royal Liverpool Philharmonic Orchestra társaságában. *KI*

**VALENTINA LISITSA PLAYS
PHILIP GLASS**
Decca – Universal
478 8079 ●●●●○

John Cage, Steve Reich és Terry Riley mellett a 20–21. századi modern amerikai zeneszerzés megkerülhetetlen szereplője Philip Glass, akinek műveiből kétlemezes albumot jegyez Valentina Lisitsa, a kijevi születésű, Amerikában élő zongoraművész. A hallgató a zeneszerző életművének mintegy három évtizedéből kap válogatást. A CD-ken nemcsak zongorára komponált művek, hanem zenekari átíratok is szerepelnek. Előbbire jó példa az 1988-ban keletkezett Metamorphosis I-V, utóbbira pedig a mindkét korongon jelentős helyet elfoglaló The Hours című film zenéjének átíratai. Lisitsa játékában lenyűgöző az az elszántság, ahogy egy zongorán, két kézzel, nyolcvannyolc billentyűn zenei utazásra invitál, megkísérelve a szinte lehetetlent: a minimalista esz-közökkel dolgozó zenéből megtartani az egységes egészet. *KI*

**PROKOFJEV, GLAZUNOV,
SCSEDRIN MŰVEI**
**Anne Sophie Mutter,
Msztjiszlav Rosztropovics**
Erato/Warner – Magneoton
08256 6461 31365 ●●●●○

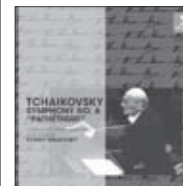
Izgalmas kontrasztot kínál, s egy-szersmind szellemes, magas színvonalú muzsikálást rejt e két, meglehetősen különböző korú, nemű, származású és ambíciójú, de a maga nemében korszak-meghatározó zenész közös korongja. Az 1988-ban rögzített műsor is igen változatos és ellentmondásos, a megszólaló művekben csupán az a közös, hogy 20. századi orosz zeneszerzők (Glazunov, Prokofjev, Scsedrin) műhelyéből valók. Anne-Sophie Mutter a felvétel idején csupán 24 éves, de már távolról sem kezdő hegedűművész; Msztjiszlav Rosztropovics pedig éppen a hatvanas éveibe fordult akkoriban, s pályája kései, a korábbiaknál nem kevésbé termékeny szakaszát alapozta meg. Ezek a Washingtonban készült felvételek tudatosan építenek a három megszólaló kompozíció gyökeresen eltérő mondanivalójára, s ebben rejlik egyszerű varázsuk. *BM*

**ANDA GÉZA TELEFUNKEN-
FELVÉTELEI**
Anda Géza – zongora
Audite 95.720

Anda gazdag diszkográfiájából még sok minden kiadatlan. E 87 perces lemez hiánypótló: a művész két Deutsche Grammophonos és egy EMI-os időszaka között készült összes Telefunken-felvétel. Anda na-

gyobb zongorista volt, mint amennyire az utókor értékeli. Játéka felettébb kiegyensúlyozott, akkortájt újszerűen struktúra-szemléletű, nem szélsőséges, ugyanakkor mélyen átélt. Schumann-játéka (Karnevál, Szimfonikus etűdök) kiváló, énekel a hangszer. A többi mű ritkaság nála. Szinte hihetetlen, de a versenyművek első – és máig egyik legjobb – lemeze játszója Mozarttól csak egyetlen szólódarabot rögzített. Bach II. partitájában és Haydn 23. szonátájában azért tűnik fel kevésbé Anda nyugodt, strukturált játéka, mert ezeknél ez ma már megszokottabb. Nota bene: a Haydn-szonáta lassútételének megszólaltatása egészen kivételes. *ZB*

**CSAJKOVSZKIJ:
VI. SZIMFÓNIA**
**Leningrádi Filharmonikusok,
Jevgenyij Mravinszkij**
Erato/Warner – Magneoton
08256 6461 38289

Csajkovszkij utolsó szimfóniáját vezényli Jevgenyij Mravinszkij, a Leningrádi Filharmonikus Zenekar élén. Az 1982-es élő felvételt újra kiadták, s nem véletlenül. Mravinszkij Csajkovszkij-interpretációira már a hatvanas években felfigyeltek. És hogy milyen a lemezen szereplő VI. szimfónia? Az 5/8-os keringőszerű második tétel könnyed, régimódi bájjal fűszerezve, a következő Allegro molto vivace pezseg, szúrászerű apró hangsúlyai izgalmasak. Később az indulószerű hangszerelésnél euforikus az előadás. A záró lamento valóban Csajkovszkij hatyúdala, rezignált, fájdalmas, reménytelen, helyenként zokog. A nyitótétel szenvedélye lenyűgöző – még akkor is, ha helyenként a tempótartás nem tökéletes. Fantasztikus hangszínek, dinamika, árnyalt vagy éppen kitarulkozó zenei megoldások, szívből jövő tolmácsolás – ez mind együtt van. *LI*

BABOS – BALANCE

A fúzió magyar mestere, a gitáros Babos Gyula talán élete legjobb albumát produkálta ezzel a lemezzel. Az irányzat már nem éli virágkorát, de amit itt hallunk, annyira inspirált, csodálatosan előadott és átértett, mintha a stílus ma született volna, másrészt pedig a lemez sok szempontból meghaladja vagy legalábbis tágitja a fúzió fogalmát. A Himnusz című nyitószám egyenesen szakrális hangulatot áraszt. A hegedűs Lantos Zoltán, aki nyolc évet élt, tanult és tanított Indiában, a zenéjébe roma örökségét is beleszővő Babossal találva bizonyul sokszor érdekesebb kombinációnak bizonyul, mint a nagy John McLaughlin különböző indo-formációi. Ennek eklatáns példája a Rajasthan Blues itt hallható változata. A szaxofonon és itt billentyűkön is játszó Ávéd János zenei intelligenciája, valamint Emilio „indo-roma” vokál-akrobatikája (lásd Tango Hungaro) – mert másként nem is tudnám jellemezni – a másik két lényeges összetevője ennek a zenei kirándulásnak, amely Indiába, azon belül a romák őshazájának tekintett Radzsasztánba, de Afrikába is elviszi a hallgatót. Balogh László dob- és Fonay Tibor basszusgitárjátéka szilárd horgonya mindvégig a zenének. Babos hatalmas formában, óriási energiával játszik anélkül, hogy egy pillanatig is elnyomná a többieket. Egy Lantos-kompozíció, a Daksha kivételével minden szám a zenekarvezető saját szerzeménye. Az album fénypontja számomra a Back To The Future volt, amelyet Emilio scattelve nyit a roma kesergő és a blues elképesztően jól sikerült kombinációjával, majd Babost halljuk romlatlan bluesgitárt játszani, és ebben a hangulatban folytatja Lantos és Ávéd is – az utóbbi egészen rafinált jazzbe csúszva. Divatos, nem divatos? Ez hatalmas zene.

Pallai Péter

Hunnia Records
HRCDI414

GRENCÓSÓ OPEN COLLECTIVE:
DERENGÉS/DAWN

A Derengés sorrendben a harmadik Grensó-lemez, mely nyíltan a hetvenhat éve született Szabados György szellemének evokációja. A Trio Kontraszt és a Tizenegy spontán zenedarab című munkák után most egy dupla CD-t szentel az Open Collective a néhai zongoraművésznek és komponistának (illetve, s talán elsősorban a szabadgondolkodónak, akinek minden művészi akciója jóval túlmutatott magán a konkrét eseményen, sőt a műfajon is, és aki „mellesleg” 1963-ban először játszott free jazzt hazánkban). Itt az ideje hát, hogy észrevegyük: a Grensó-Szabados kapcsolat kezd emlékeztetni arra a kimeríthetetlen inspirációra, amit Steve Lacy (és Anthony Braxton) nyert Monk zenéjéből. S hogy a párhuzam még nyilvánvalóbb legyen, Braxton azt írta Szabadosról, hogy „gyönyörű elegye volt Bartóknak és Thelonious Monkknak”.

A hat Szabados-szerzeménybe sűrített hommage a komponista egykori gyakorlatának megfelelően a rubato népdalelőadásokat, a Bartók által is gyakran felhasznált aszimmetrikus népi ritmikákat vegyíti a szabad jazzimprovizációval. A vendégekkel (például Mezei Szilárd brácsással) kiegészült Grensó-kvartett játéka annyira homogén, koncentrált és elementáris, hogy a lemezt hallgatva – noha „nehéz” zenéről van szó – egyetlen pillanatra sem lankad a hallgató feszült figyelme. Az Open Collective mindegyik tagjának (a szaxofonon kívül Benkő Róbert bőgősnek, Pozsár Máté zongoristának és Miklós Szilveszter dobosnak) egyformán komoly szerepe van abban, hogy megszületett ez a minden bizonnyal zenetörténetileg is fontos album, melynek jóslatom szerint 2015-ben nem akadhat kihívója a magyar jazzlemezpiacon. A Grensó-együttes világszínvonalon játszik világszínvonalú zenét.

Máté J. György

Hunnia Records
HRCDI508

BUGGE & FRIENDS

Sok éve már szinte csak néhány norvég produkció tartotta bennem életben annak halvány reményét, hogy a jazz esetleg mégis képes lehet konstruktívan kölcsönhatásba lépni a 21. századi elektronikus zenéssel. Eközben elkerülve azt a – sok produkciót hallgathatatlaná alacsonyító – hatalmas félreértést, hogy ha egy jazz-zenekar mögé állítunk egy DJ-t vagy aláteszünk egy dob loopot, akkor attól az már modern. Ennek a reménykeltő irányzatnak egyik legjelentősebb szereplője a billentyűs Bugge Wesseltoft, akinek munkái lassan húsz éve megbízható színvonalon igazolják a norvég jazz saját útjának működőképességét. Ilyen előzmények mellett őszinte kíváncsisággal vártam a Bugge & Friends albumot és lettem számomra egyre szomorúbb. Fogalmam sincs, mi indokolta az imént kritizált és már tizenöt éve is ingerszegény hangszerelési megoldások dömpingszerű használatát, amitől ugyan nem lettek rosszabb zenészek a közreműködők (pl. Erik Truffaz trombitán), de az album nagy részét teljesen érdektelenné tették: four-on-the-floor nagydob, felette egy akusztikus jazz-kombó zavartalanul játszik, és ennyi. Vannak azért ennél jobb momentumok is, ahol az elektronika kicsivel érdekesebb szerephez jut, de egyrészt nem túl sok, másrészt ezek hatását azonnal le is nullázzák azok a popzeneinek szánt megoldások, amelyeknek nem a műfajával van bajom, hanem azzal, hogy ebben a zenei kontextusban semmi keresnivalójuk és ráadásul roppant unalmasak is. A következő Bugge Wesseltoft-lemezig várunk kell, hogy kiderüljön: ez az album csak egyszeri botlás volt, vagy a jazz egyik utolsó bástyájának elesét jelzi. Bárhogyan is lesz, annyi már most bizonyos, hogy ezt semmiképp nem viszem a lakatlan szigetre.

Huszár Endre

Jazzland – Universal
0602547176387

THE BAD PLUS JOSHUA REDMAN

A The Bad Plus a zongorista Ethan Iverson, a bőgős Reid Anderson és a dobos David King immár 15 éve működő triója. Felfogásuk kifejezetten kollektivisták, zenéjükben a kompozíciós elemek dominálnak. A múltban gyakran dolgoztak át szokatlan pop- és rockszámokat, egyebek közt a Black Sabbath, az Abba vagy a Pixies repertoárjából. Manapság inkább a magukét hozzák. Iverson és Anderson kiváló szólisták, de koncepciózus szerzeményeik mintha néha behatárolnák saját improvizatív szabadságukat. Ezért bizonyult érdekes kísérletnek, amikor összeálltak a jóval kevesebb korlátozott szaxofonos, Joshua Redmannel. A társulás döbbenetesen sikeresnek bizonyult. Úgy hangzanak együtt, mintha 15 éve Redman is velük lett volna, ami a szaxofonos fülét, gyors reagáló- és rögtönzőképességét dicséri. A zene nagyon egyedi. Aki a blues-alapú hard- és post-bop Joshua Redmanjére áhítozik, csalódnia fog, mert négy ember roppant strukturált, ötletes kamarazenéjét fogja hallani. Az album tartalmaz a kifejezetten klasszikus beütésű felvételek mellett olyan számot is, jelesül Redman The Mending című szerzeményét, melynek nyitása nem esik távol az egykori Modern Jazz Quartet szellemétől és egészében coolnak nevezhetnénk, míg Iverson Faith Through Error című darabja tartalmaz egy rövid freebe hajló részt. A kvartett valósággal remekel a viszonylag egyszerű motívumokra történő, igen ötletes és sokoldalú improvizációkban, melyek során hihetetlen odafigyeléssel replikáznak vagy egészítik ki egymást, de még a kifejezett szólórészek sem ego-kiruccanások. Az album, tagadhatatlan nagyszerűsége mellett, nekem kissé érzelmentesnek hatott, de élénken elképzelhető, hogy nem mindenki fog így reagálni rá.

Pallai Péter

ROBERT GLASPER: COVERED

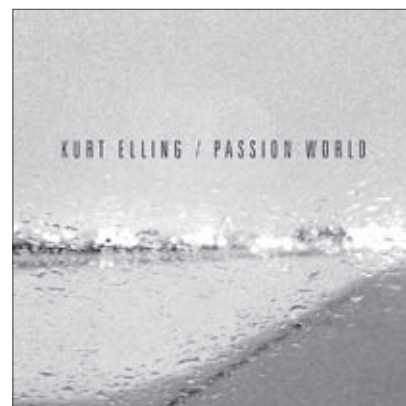

Biliáns futamok, izgalmas ritmusok, műfajilag nem, de koncepciójában egységes zenei felfogás – ez jellemzi Glasper ráadás-lemezét. A Black Radio I. és II. alkotójaként a zongorista Grammy-díjakat és egyéb babérokat nyert, és most saját repertoárjának újragondolását határozta el. A Covered ennyiben valóban ráadás, egyben visszatérés az akusztikus trió felálláshoz. Közönség előtt vette fel, a Los Angeles-i Capitol stúdió jelentősége épületében. Társai ugyanazok – Vicente Archer bőgős és Damion Reid dobos –, mint akikkel első két Blue Note-lemezét kiadta. Azok straight ahead-lemezek voltak, bár néhány csavar azért így is került beléjük. Glaspernek már nem csak (R&B/hip-hop+jazz) fúziós énjé van, hanem a kimondott rapperek és popperek társaságában is szeret zenélni. Már nem ugyanaz az ember, aki akkor volt. Jobban szétértőri az egyenes jazzhagyomány vonalát, táncritmusokkal, a melódia idézőjelbe helyezésével, a kánon saját képe formálásával, meg azzal, hogy az egy Stella By Starlighttal Kendrick Lamar, a Musiq Soulchild, John Legend, Bilal és a Radiohead számai állnak szemben. A koncepcióban, bár zeneileg egységes és magas színvonalon kivitelezett, azért van valami eszmei zavar: Glasper biztatja közönségét, hogy úgy hallgassák, mintha egy éjszakai klubban vagy bárban volnának, fújoljanak vagy tapsoljanak. Közben azonban ideidézi az amerikai hétköznapi tragikus eseménysorozatát, fekete fiatalok lelövését fehér rendőrök által, és akkor már nem olyan magától értetődő beledünnögni a mikrofonba két szám között: „cool”. Ugyan a Robert Glasper Experiment jól sikerült, ez a trió is szuperül szól, de a Covered nem tud megfelelni a saját maga keltette minden elvárásnak.

Zipernouszky Kornél

Blue Note – Universal

0602547245700

KURT ELLING: PASSION WORLD

Az ötlet talán az lehetett, hogy a Down Beat szavazói szerint több mint egy évtizede kitaratóan No.1-ként tisztelt jazzénekes megmutassa: a jazz stilisztikai ivadékaik nemcsak kronológiailag, hanem térben is lehet szemlélni, országról országra, kontinensről kontinensre. A fejlődés gondolata felcserélhető az egymással ellentétes sokszínűségének ideájával. E tematika jegyében hatalmas utazást lehet tenni Németországtól (Brahms) Brazíliáig (Dorival Caymmi) vagy éppen Franciaországtól (Edith Piaf) Kubáig (Arturo Sandoval). Ám az Elling-féle eklektikus kirándulások egy ideje elveszítették spontán bájjukat, amit a korai lemezein még hordoztak. A régi jó Elling-albumok vocalese előadását nemegyszer improvizált prózai betétek szakították félbe, s a lírai elem dinamikusan keveredett a prózáival. A dalok megválasztása is másodlagosnak tűnt az előadás egységességével. Mára Elling tolmácsolásaiból rendre eltűnt minden eredeti íz, helyét professzionista klisék vették át: sztárvendégek sztárszólistákkal, felzárkózott multikulturalitás és biztos tippnek tűnő feldolgozások. Lélek és invenció nélkül azonban semmi sem sikerülhet. A popátiratok (Björk, U2) sóltanok és unalmasak, a romantikus Brahms-lied szentimentális dalocskává fonnyad, és a La vie en rose is úgy hat, mintha Ellinget a fürdőszobában, borotválkozás közben kapták volna mikrofonvégre. Nincs megragadható egységes koncepció, egy Pat Metheny-szerzeményt úgy követ egy skót népdalfeldolgozás a Scottish National Jazz Orchestra közreműködésével, mintha tánczenei koktélt hallgatnánk. A tizenkét összegereblyézett dalt Elling továbbra is libelincselő baritonja tartja össze. Így-úgy. Inkább úgy.

Máté J. György

Concord – Universal

0888072368415

Nonesuch – Magnetophon

548920

**BERKI TAMÁS – SÁRIK PÉTER:
MINDEN DÉLIBÁB**

Szerzői kiadás

A két különböző generációhoz tartozó, de megkérdőjelezhetetlen elismert énekes és zongorista, Berki Tamás és Sárík Péter három éve működő duója izgalmas színfolt a hazai jazzkoncertéletben. 2014 tavaszán és nyarán öt különböző klubfellépést (két BJC, Moha, IF és Szentés) rögzítettek, s az összegyűlt hatalmas anyagból tizenegy tracket, hetvenpercnyi zenét válogattak a Minden délibáb című albumra. Hét jazz-blues-soul inspirációjú Berki-kompozíció mellett a CD-n négy standard (My Funny Valentine, So Danco Samba, The Days of Wine and Roses, Love for Sale) kapott helyet, amelyek stílusosan igencsak változatosak. Az improvizációkba pedig sok minden belefér, a magyar népdaltól (Felszállott a páva) az autentikus afrikai motívumokig. Három tételben organikusán egészíti ki a duó produkcióját Gyémánt Bálint gitáros. *ReA*

**GROUP 'N' SWING:
MOST LÉGY FÉRFI!**

Szerzői kiadás

A tízfős csapat már nevében is a műfaj azon stílusát és korszakát idézi, amelyben a jazz és a tánc még nem vált el egymástól. Hogy erre mennyire van igény manapság is, azt népszerűségük, lemezeik és koncertjeik sikerei bizonyítják, miközben ízlésformáló szerepük sem lebecsülendő. Legfrissebb albumuk is a jól bevált receptre készült: vérepszdító dallamok két remek énekes (Mihályi

Réka és a Gajer Bálintot váltó Magyar Bálint), valamint nyolc nem kevésbé profi hangszeres előadásában, akik többnyire a hazai modern jazzben is otthonosan mozognak. Az együttes több éves tevékenységének ismeretében bátran állíthatom, hogy ez a produkció még a korábbiakat is túlszárnyalja. A hangszerelések kifogástalanok, és a négy fúvós mesteri játéka igazi big band hangzás illúzióját kelti. Mind a tizennégy vérepszdító dal hazai szerzemény – az album számára születtek. A tetszetős kísérfüzetben az elhangzott dalok szövegei is megtalálhatók.

Márton Attila

**MÁRKUS TIBOR:
MYSTERIOUS TALES**

Szerzői kiadás

MTCD001-2015

Igazi különlegesség Márkus Tibor nemrégiben megjelent új dupla albuma, mondhatni „kötelezően ajánlott” a magyar jazzt kedvelők számára. Márkus a műfaj intézményes jelentőségű művészeként méltán érdemel figyelmet, és nagy öröm, hogy elévülhetetlen pedagógusi és jazz-közéleti tevékenysége mellett most ismét zeneszerző-zongoristaként alkotott maradandót. Saját együttesével, az Equinox-szal és számos további kiváló zenész közreműködésével készült a Mysterious Tales, melynek a két korongján hallható 17 kompozícióban a szerző a rá általában jellemző modern mainstreambeolt változatos stílusjegyeket. Lebilincselően érdekes és szórakoztató ez a zene. Könnyed eleganciával és fantáziadúsán komponáltak a tételek, sokszínű a hangszerelés, profi a zenekari játék. Rengeteg tartalom tölti meg a számokat, „bennük van” szinte az egész mai jazz. Csak legekben lehet nyilatkozni róla.

Laczkó Krisztián

OLÁH SZABOLCS: GLEAM

Szerzői kiadás

Oláh Szabolcsot szerény, elmélyülésre hajlamos személyiségnek gondolom. Bár egészen pompás szólista, kifinomult, és a fejből általában késszen kipattanó improvizációkat hallhatunk tőle, amit zeneszerzőként sorozatban másodszer lett az asztalra, még ezen is tútesz. Érdemes címenként végighallgatni az új Oláh-kvintett lemezt, és hagyni vezetni fantáziánkat szerzeményei által. A nagy Öt megszólító kezdőszám már-már alattomosan szívbemarkoló, a címadó pedig hatalmas ívfényt gyűjt. A másodikban gitár és szaxofon (Ávéd János) fogócskája, másol izléses szving, és sok-sok igazi émoáció hangzik fel, őszinte elbeszélésben. Dész és Soós könnyeden és szikáran adnak talapatot, Cseke pedig a zenekarvezetővel váltogatja a szerepeket. Hallhatóan mindenki lubickol ezekben a pompás témákban, és ahogy beleugranak, improkban saját egyéniségük is hozzáadódik a produkcióhoz. Mesteri. *ZK*

**OSCAR HANSSON TRIO W /
KOVÁTS GERGŐ,
SÁLYIK ANDRÁS FEAT.**

**IGOR CUBRILOVIC:
SNOWBALL STORES**

Szerzői kiadás

Oscar Hansson (Honéczy Zoltán) basszusgitáros, hangmérnök szereti, ha rend van, és azt is szereti, ha ezen a kategórián belül teljes a rendetlenség. És mi is szerethetjük, ahogy e minőségeket egymásnak megfelelteti Kováts Gergő szaxofonossal (Koala

Fusion, Tárkány Múvek), Sályik András dobossal (DeBORT) és két számban Igor Cubrilovic szerb-svéd gitárossal. Pontos elképzelései vannak róla, milyen módon kívánja egymásba szőni a repetitív zene drone musicnak nevezett ágát a free jazzel, azt meg a noise rockkal, és e megkomponált káoszban éppen jó arányban adagolja a támpontot adó groove-okat a meghökkentő, ornettes szaxofonsikolyokkal és telt hangzást adó effektekkel. A hat eredeti szerzeményt tartalmazó Snowball Stores (a cím alig kivehető a borítón) az Oscar Hansson Trio bemutatkozó albuma, de névadója már egy szólólemezt is megjelentetett, melyet máris kíváncsian várunk. *BB*

TRANS-FORMATION:

ÁRAMLÁS

L.V. Records

Trans03

A tíz éve alakult kvartett 2014-ben új felállásban folytatta: az alapítók, Pózsár Eszter (fuvola, szoprán-szaxofon), Eichinger Tibor (gitár), Frey György (basszusgitár) mellé a távozó Mogyoró Kornél ütőhangszeres helyébe Pusztai Csaba dobos lépett. A változás a zene jellegét is érintette, a szokatlan felálláshoz (fuvola-gitár) a hangsúlyos ritmusok révén erőteljesebb megszólalás társult. A csapat harmadik CD-jén is saját számokat játszik, Pózsár öt, Eichinger három, Frey két szerzeménnyel járult hozzá a munkához. A zene nem kalandozik ismeretlen tájakra, létező zsánerekbe illeszkedő kontúros formák, tiszta vonalvezetés, lendületes improvizációk jellemzik. Van blues, a latin világot több szám idézi meg, és vonatkozási pontként a magyar népzene is megjelenik. Az eklektikus anyagot az egységes hangzás és a remek hangszeres teljesítmények teszik élvezetes megnyilatkozássá. *Turi Gábor*

NGUYỄN LÊ CELEBRATING THE DARK SIDE OF THE MOON
ACT – Hangvető
 9574-2 ●●●●●

Ha számba vesszük az albumról alapvetően tudható dolgokat: az alkotók sorát, a témát, annak megközelítési módját, nagy várakozással és jó előérzettel kezdetünk neki a meghallgatásának. A Párizsban élő, vietnami származású és Magyarországon is gyakori vendég Nguyễn Lê az NDR (Norddeutscher Rundfunk) Big Banddel egyesítette erőit, hogy a Pink Floyd lakatlandszigetre-vívós Dark Side Of The Moonját nagyzenekarra és a 21. századra alkalmazza. A siker teljes, a lemez többszöri meghallgatásra érdemes, mert roppant sokrétű, a hangszerelési megoldásokban, szölkben, ívrajzolásokban egyaránt el lehet mélyülni újra és újra. Az ötlet Siggí Loch ACT-igazgatót, valamint Stefan Gerdes és Axel Dürr NDR-producereket dicséri, a kivitelezés mindenkit, Lê mellett Michael Gibbs hangszerelőt Youn Sun Nah énekesnőt, illetve a Jürgen Attig basszer és Gary Husband dobos alkotta ritmuszekciót. *BB*

GUEORGUI KORNAZOV „HORIZONS” QUINTET: THE BUDAPEST CONCERT
BMC Records – MG Records
 BMC CD 216 ●●●○○

Másodszor ad ki lemezt a BMC a bolgár származású, bár már inkább francia muzsikusként tekinthető Kornazovtól. Az eddig harminc lemezen szerepelt energikus harsonás zongora nélküli kvintettje zenei elképzeléseit

az amerikai és európai jazz hagyományainak ötvöztetésével kívánja megvalósítani. Olyasféle világ bontakozik ki Kornazov szerzeményeiből, mint amilyet a Gary Peacock/Tomasz Stanko/Jan Garbarek/Jack DeJohnette együttes épített 1981-ben. A darabok mainstream, free és (balkáni) folk elemeket szintetizálnak, a gitáros Manu Codjia akusztikus és elektromos hangszereket váltogat, s Frisell manírjait követi. A jó hangszeres tudás, az ízléses szólók és a kompozíciók íve azonban nélkülözi a Peacock-zenekar drámai mélységeit. Nincs határozott karaktere a számoknak, ami amúgy az értékes műtárgyat megkülönbözteti az ügyes kézműves termékektől.

MJGy

JAMES TAYLOR: BEFORE THIS WORLD
Concord Records – Universal
 0888072352704 ●●●○○

James Taylor nem jazzkörökben ismert, az amerikai énekes-dalszerző neve a country-rock műfajában cseng igazán jól. Ez a mostani lemez is azért izgalmas elsősorban számunkra, mert az őt kísérő zenekar az a Steve Gadd Band, amely ez év novemberében fellép majd a Müpában. Taylor több mint tízéves szünet után jelentette meg a tizenhetedik stúdiólemezt, amely azonnal a Billboard 200-as listájának élére került. Ebben a sikerben nem kis része van a hetvenéves Gadd zenekarának – a dobos mellett Larry Goldingsnak, Jimmy Johnsonnak, Michael Landaunak és Walt Fowlernek –, akik hihetetlenül támogatónak kísérik le Taylor darabjait. Nagy ívű hangszeres szólók természetesen nincsenek az albumon, nem is illeszkednének ebbe a zenei közegbe, annál inkább szembetűnőek a szellemes és nagyon igényesen megírt fúvós backgroundok és vokális szólások. *Párniczky András*

JØKLEBA: OUTLAND
ECM Records – Hangvető
 ECM 2413 ●●○○○

Az ECM kiadó skandináv irányultságának újabb példája az 1990-ben alakult, három muzsikusként rövidítéséből formált trió CD-je. Per Jørgensen (trombita, kalimba, fuvola, hang), Jon Balke (elektronika, zongora), Audun Kleive (elektronika, dob, ütőhangszerek) neve különböző ECM-produkciókból már ismert lehet, de együttesként először kaptak lehetőséget a bemutatkozásra. Szabad rögtönzéseken alapuló elektronikus zene szól a korongról, amelyben akusztikus hangszerek is lehetőséghez jutnak. Az együttes indítatásában nem a hatvanas évek amerikai free jazzéhez kapcsolódik: a tizennégy, többnyire rövid szerzemény közös munka terméke, spontán improvizációk halmaza. Hézagok texturákból, effektusokból, sejtelmes zajokból, sutyorgásokból, ritmikus zörejekből építkező, irodalmi témák által ihletett meditatív hangkollázs ez, amelyben többnyire a trombita intonálja a vezérmotívumot. *TG*

DAVID BENOIT FEAT. JANE MONHEIT: 2 IN LOVE
Concord – Karsay és Társa
 0888072371354 ●●●○○

A mifelénk alig ismert hatvankét éves zongorista-zeneszerző régi motoros az amerikai zenei biznissben. Hangszeres előadóművészként és ismert énekesek kísérőjeként is nevet szerzett, és olyan vokalistáknál volt zenei igazgató, mint például Diane Schuur.

Több mint harminc lemezalbummal a háta mögött elhatározta, hogy egy komplett vokális lemezt készít saját új szerzeményeiből. Az biztos, hogy a Benoit-tól negyedszázaddal fiatalabb Jane Monheit kiválasztása a lehető legjobb döntés volt. Napjaink egyik legünnepeltebb énekesnője a „smooth jazz” kategóriába sorolt, főként a könnyű, melodikus háttérzene előadójaként ismert Benoit kompozícióit olyan csodásan interpretálja, hogy ezáltal az albumot a vokális jazz kiemelkedő produkciójává emelte. A dalok változatosak, bossa nova, ballada, pop, Broadway (az egyetlen nem Benoit-szerzemény), szamba és country-s valcer. *MÁ*

JAMISON ROSS: JAMISON
Concord – Karsay és Társa
 CJA-36710-02 ●●●○○

A sokoldalú dobos-énekes még két saját szerzeménnyel komponista vénájáról is számot ad debütáló lemezalbumán. 2012-ben – huszonnégy évesen – ő nyerte meg a rangos nemzetközi Thelonious Monk Jazzversenyt, amelyet abban az évben éppen a dobosok számára írtak ki. A többségében vokális számok a mai fekete zene különböző irányzatait képviselik: a nyitó dal Muddy Waters szerzeménye, és még a My One and Only Love című standard is úgy hangzik, mintha egy Stevie Wonder-nóta lenne. Az albumot záró kétrészes Bye Bye Blues pedig Ray Charles korai gospelés előadómódjára emlékeztet. A kvintettformációban előadott néhány instrumentális darab igazán üdítőleg hat, egyébként is itt győződik meg igazán a hallgató az első helyezés indoklásáról. Összességében a mai amerikai jazz-feelinget idéző album nem az ortodox jazzbarátok álma, de mindenképpen kellems hallgatnivaló. *MÁ*

GÓBÉ: EZ VAN!

Az öt zeneakadémista alkotta Góbé új lemeze bizonyosan életben tartja a folklórkincshez eredeti formájában ragaszkodó népzéneszek, illetve a más stílusokat (akár popzenét is) beépítő world music-előadók évtizedes vitáját. Kiss-B. Ádám (hegedű-brácsa-ének), Egervári Máttyás (cimbalom-furulya-brácsatambura), Csasznyi Imre (basszprím-tambura-ének), Vizeki Máté (brácsa-hegedű-koboz-gitár), Czupi Áron (dob-ütőhangszerek) és Tímár Márton (nagybőgő) csapata fiatalos hévvel, bátran elrugaszkodik a kárpát-medencei hagyománytól a romkocsmás-bulizós irány felé. A zenei megvalósításra nem lehet panaszunk: a laza, közvetlen stílus gondosan összehangolt instrumentális szólamokkal, precíz kidolgozással párosul. Még a Tárkány Művek és a Cimbabiland nyomdokain járnak, de lehet ebből később sokkal egyedibb hangzás is. *ReA*

Fonó Budai Zeneház

FA 354-2

**KORPÁS ÉVA:
A POZSONYI
SÉTATÉREN**

Nem az első kiváló érzékkel összerakott gyermeklemez áll elő Korpás Éva, aki ezúttal a Felvidéken közsímet, a polgári táncok részeként a gyermekanyagba került „A pozsonyi sétatéren...” kezdetű francia négyesből kölcsönzi a lemez címét. Maga ez a tánc is a gyermekek egyik kedvence, de a közsímet dalok, mondókák, kiszámolók, mint az „Egy boszorka”, a „Hopp Juliska”, a „Hogy a csiba, hogy?”, a „Mefogtam egy szúnyogot” stb. valószínűleg mindenkinek ismerős lesz. Korpás Éva sikere elsősorban annak tudható be, hogy a gyermekekhez is a felnőttek igényességével közelít, odafigyel az énekhang és a kíséret viszonyára, az ének elsőbbségére, de a hangszeres háttér fontosságára is. Az albumot az egész család szívesen hallgatja majd: Korpás Éva nemesen egyszerű éneke irányt mutat, a gyerekek közreműködése elvárás. Agócs Gergely ízes palóc meséje pedig megnevettet. *KEV*

Fonó Budai Zeneház

FA 364-2

**CIMBALIBAND:
MOLDVA – A BALKÁN KAPUJA**

Moldva az a népzenei terület, amelyik a legnagyobb népszerűségnek örvend, művelői-kedvelői tulajdonképpen külön kört alkotnak a táncmuzikumban belül. Ennek csak részben oka az eltérő hangszerpark, hiszen míg a többi dialektusban a vonósok alkotják az alapbandát, itt a hegedű jelen van ugyan, de a fúvósok előtérbe kerülnek. A táncok is más jellegűek, az első találkozásnál is élvezhető a tánc, szemben mondjuk egy kalotaszegiével, ahol hetek-hónapok gyakorlása kell a biztos mozgáshoz. Moldvához ezért kétféleképpen viszonyul az átlag táncmuzika: vagy a megszállottja lesz, vagy inkább távolról szemléli. Tény az is, hogy a hangszerelés a kor aktuális divatját Moldvában követi a leginkább, részben azért, mert valamennyire még élő a gyakorlat. Aki gyűjteni jár, pontosan tudja, hogy a kobza-furulya páros már a legtrikább a mindennapok valóságában, viszont teljes jogú hangszerként jelent meg a szaxofon és a tangóharmonika, amelyet a dob erőteljesen ki is tud emelni. A cimbalom, amelyik régi hangszer, szintén része a zenei életnek. Unger Balázs hangszerének nagy előadóit, Ion Spiridon radojei idős cimbalmost, Antim Ioant, valamint a temeliai cimbalmost, az öreg Cosma Piticut és muzsikuskaládját is személyesen megismerte. Unger Balázs kapcsolata a moldvai muzikával már két évtizedes, érezhetően személyes tapasztalaton alapul, nem sajnálta a kilométerek ezreit. Éppen ez a kapcsolat az, amelyik garancia a minőségre: a Moldva – A Balkán kapuja autentikus népzenei mutat be, korszerű, a világzenei szocializálódott fiatalok ízlését is kiszolgáló hangszerelésben, ugyanakkor nem rugaszkodik el a hagyománytól sem. Megtalálja azt a kényes egyensúlyt, amellyel bizonyítja: az autentikus népzene is lehet trendi. *Kiss Eszter Veronika*

Fonó Budai Zeneház

FA 365-2

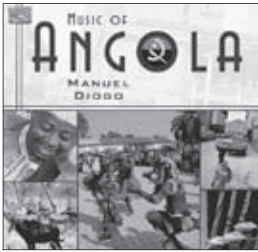
**FOKOS ZENEKAR:
KISKOROMTÓL NAGYKOROMIG**

Vajdaság kevésbé ismert népzenei terület, Erdély erőfölénye tulajdonképpen kezdettől kiszorította a táncmuzikumból ezt a vidéket, sokan nem is ismerik igazán, pedig gyönyörű dallamokat őriztek meg a környéken. Nem véletlen, hogy a Csikósból lett Fokos zenekar is saját szűkebb pátiriája helyett az erdélyi népzenebe szeretett bele először, és annak muzsikáját tanulta meg precízen és tisztességgel első körben. Nem is játsszák rosszul, tökéletes táncmuzikára váltak, stílusos, jó hangulatú és szórakoztató játékokkal, feleskőrű repertoárjukkal. Csak később, már befutott táncmuzika zenekarként jött képbe saját származásuk és a környék muzsikája, amelyet csak ezek után ismertek meg igazán. Amikor viszont felfedezték saját gyökereiket, és vonós felállás mellé visszahozták a tamburát, olyan különleges ízt kapott a játékok, amelyet pusztán táncmuzika zenekarként nem is lehet visszaadni: ehhez születni kell és élni a vajdaságiak mindennapjait, annak minden örömeivel, bánatával. Csonka Balázs, Jobbánovity Péter, Sterbik László, Szabó András és Szerda Balázs olyan hitelesen játssza a bácskai dallamokat, ahogy kevesektől hallhatjuk. A közös énekük tovább fokozza a hatást, amely egészen kiemeli ezeket az összeállításokat a Kárpát-medencét Gömörtől Mezőséig, Felcsíktól Bácskaiig zenében végigutazó korongról. A lemez tulajdonképpen ezt az utat járja végig: ahogy a kezdő zenészből tapasztalt muzsikussá lesz, és ahogy a táncmuzikából hagyományörző. Kiemelkedő egyébként a felcsíki táncrendjük is: a szintén kevésbé ismert és az átlagos hegedűjátéktól elütő technikát igénylő vidék muzsikája rendkívül stílusos és nagyon jó hangulatban jelenik meg a lemezen. *Kiss Eszter Veronika*

Fonó Budai Zeneház

FA 363-2

MUSIC OF ANGOLA
ARC Music – Karsay és Társa
 EUCD2565

●●●●○

MUSIC OF THE PHILIPPINES
ARC Music – Karsay és Társa
 EUCD2569

●●●●○

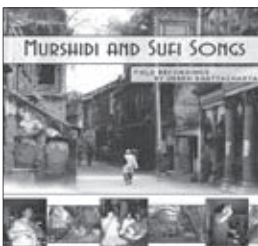
**THE ART OF THE JAPANESE KOTO,
 SHAKUHACHI AND SHAMISEN**
ARC Music – Karsay és Társa
 EUCD2568

●●●●●

ABSOLUTE FLAMENCO
ARC Music – Karsay és Társa
 EUCD2574

●●●●●

MURSHIDI AND SUFI SONGS
ARC Music – Karsay és Társa
 EUCD2555

●●●●●

Az ARC Music világszenével foglalkozó kiadó öt lemezét kezemben tartva azon tűnődöm, hogy ugyan mind egy (mesterségesen létrehozott) műfajba tartoznak, mégsem különbözhetnének egymástól jobban. Persze földrajzilag is messze esnek azok az országok, ahonnan a helyi tradicionális zenék valók, mégis, elméletileg mindben jelen kéne lenni egyfajta ősi, nyers stílusnak. A lemezek egy részére ez igaz is, akad azonban néhány, amely aligha nevezhető autentikusnak. Ilyen például Manuel Diogo Music of Angola című CD-je, amelyben nem csak a zenei stílusok, műfajok, de a nyelvek is keverednek. Az Észak-Afrikai ország sokáig portugál gyarmat volt, így a hivatalos nyelv ma is ez. Ezen kívül még hat nyelven beszélnek a helyiek köztük az angollal, amely a számokban is gyakran feltűnik, így akár mindenféle előtanulmány nélkül is érthető, miről szólnak a főként vallásos témájú dalok. Zenei műfajok közül dominál a lemezen a gospel, de olyan táncok ritmusait is hallhatjuk, mint a semba vagy a rebita. Ami miatt mégsem érződik a népi jelleg az, hogy nem akusztikus a felvétel, az elektromos gitár mellett néhol a szintetizátort is hallani a kíséretben. Ezekhez társulnak a tradicionális hangszerek, mint például a dikanza vagy a klasszikus zenében is elterjedt marimba. Az eredmény életvidám, könnyen befogadható, de kevésbé hiteles zene.

Ennél hagyományosabb a Music of the Philippines című album, amely a Fiesta Filipina táncegyüttes fellépő zenéiből válogat. Már csak azért sem beszélhetünk ez esetben eredeti zenéről, mert egy torontói, hagyományait ápoló közösségről van szó. A rengeteg hangszeres mellett énekesek és egy kórus is szerepet kap a főként ceremóniális alkalmakkor elhangzó 19 számban. Kellemes a zene, de hiányzik belőle az a fajta profizmus és magabiztosság, ami miatt az ember úgy érzi, az előadók ebben a zenében nőttek fel, ezt örökölték generációkon keresztül.

A többi három lemezen ezekkel szemben bár más-más módon, mégis hiteles, különleges és egyedi zenét hallhatunk betekintést nyerve ezzel egy-egy távoli kultúra világába. A The Art of the Japanese Koto, Shakuhachi & Shamisen című CD-n a Yamato Együttes mutatja meg a címben szereplő

három hangszer szépségét japán eposz-szerű műveken keresztül. A trió különlegessége, hogy a zenészek nem csak hangszerükön játszanak, hanem sok esetben akár ketten is énekelnek magukat kísérve. Nem csak a két húros és egy fúvós hangszer adja a különleges, japán ízt, hanem az indoneéz hatfokú skála is. Aki az elmúlt hónapokban látta a Liza, a rókatündér című filmet, annak különösen érdekesek és üdítőek lehetnek a Yamato együttes zenei történetei.

Egy másik kedvencem az öt CD közül Andrés Fernández Amador Absolute Flamenco című kiadványa. Amador spanyol cigány gitáros, aki valóban az anyatejjel szívta magába a flamencót: első tanára édesapja, a szintén nagy népszerűségnek örvendő Juan el Minelva volt. Lemezén többnyire saját szerzeményei szerepelnek, köztük legelső műve, a La Gota, magyarul A macska című instrumentális dal is, amely címét nővére becenevére kapta. Amador minden kompozíciójában felfedezhető a személyes hang, értelmezésüket a szerző CD-füzetben szereplő rövid ismertetői is segítik. A klasszikus dallamokat, amelyekből gyakran kihallani az itthon is elterjedt cigányskálát rendkívül innovatív, sokszor többszólamú előadásban hallhatjuk.

Az utolsó lemezen (Murshidi and Sufi songs) Deben Bhattacharya etnomuzikológus a bartóki és kodályi gyűjtésekhez hasonló felvételei szerepelnek India, ezen belül is Banglades városából. A címben szereplő sufi, magyarul szufizmus egy muszlim közeli szellemi, filozófiai irányzat, amelyben a tanácsadót, szellemi vezetőt nevezik Murshidinek. A felvétel úgynevezett field recording, vagyis nem stúdióban készült, hanem „terepen”, így behallatszik az utca, a környezet zaja is különleges atmoszférát teremtve. A dalok többnyire lassú, nosztalgikus hangulatúak, de legtöbbször begyorsulnak ezzel díszítve az előadást. A hangszerek közt találjuk az egyhúros ektarát, a bangala dhol dobát, de a klasszikus értelemben vett hegedűt is, és persze mindig hallható a jellegzetes indiai ének. Ez a zene épp olyan sokszínű, mint Banglades ételei, ruhái, utcái.

Könyves-Tóth Zsuzsanna

BUDAPESTI ZENEMŰBOLTOK

- Fonó Budai Zeneház – 1116 Budapest, Sztregova utca 3.
- Írók Boltja – 1061 Budapest, Andrássy út 45.
- Kodály Zoltán Zeneműbolt – 1053 Budapest, Múzeum krt. 21.
- Művészetek Palotája / Rózsavölgyi CD Bolt – 1095 Budapest, Komor Marcell utca 1.
- Rózsavölgyi és Társa Zeneműbolt – 1052 Budapest, Szervita tér 5.

LAPKER – BUDAPEST

- Relay – 1011 Budapest, Batthyány tér – metró
- Inmedio – 1052 Budapest, Deák Ferenc tér – aluljáró
- Inmedio – 1052 Budapest, Váci utca 10.
- Inmedio – 1052 Budapest, Városház utca 3-5.
- Relay – 1053 Budapest, Kálvin tér 1.
- Relay – 1062 Budapest, Nyugati tér – aluljáró
- Relay – 1071 Budapest, Blaha Lujza tér – aluljáró
- Inmedio – 1087 Kerepesi út 9. – Aréna Pláza
- Inmedio – 1106 Budapest, Örs vezér tere 25/A – Árkád
- Inmedio – 1122 Budapest, Déli pályaudvar
- Inmedio – 1123 Budapest, Alkotás utca 53. – MOM Park
- Inmedio – 1124 Budapest, Apor Vilmos tér 11-12. – Hegyvidék Bevásárlóközpont
- Relay – 1185 Budapest, Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér – 2/B érkezés
- Relay – 1185 Budapest, Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér – 2/B indulás
- HUB – 1185 Budapest, Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér, Skycourt
- Relay – 1191 Budapest, Vak Bottyán utca 75. – Köki Terminál

LAPKER VIDÉK

- Inmedio – 2100 Gödöllő, Szabadság tér
- Városi Könyvtár – 2100 Gödöllő, Dózsa Gy. út 8.
- Inmedio – 2120 Dunakeszi, Főti út 120. – Tesco
- Relay – 2700 Cegléd, Kölcsey tér 3.
- Inmedio – 2600 Vác, Deres utca 2. – Tesco
- Relay – 2890 Tata, Váralja út 5. – Volán
- Inmedio – 3100 Salgótarján, Erzsébet tér 5.
- Inmedio – 3300 Eger, Széchenyi út 20.
- Inmedio – 3400 Mezőkövesd, Mátyás király út 101.
- Inmedio – 3527 Miskolc, József Attila utca 87. – Auchan
- Inmedio – 3980 Sátoraljaújhely, Rákóczi út 10.
- Inmedio – 4027 Debrecen, Bibic utca 2.

- Inmedio – 4700 Mátészalka, Alkotmány utca 1/A
- Relay – 5000 Szolnok, Jubileum tér – Vasútállomás
- Inmedio – 5430 Tiszafehérvár, Malom utca 3/6
- Inmedio – 5900 Orosháza, Vásárhelyi út 23/A – Tesco
- Inmedio – 6000 Kecskemét, Petőfi Sándor utca 2.
- Inmedio – 6722 Szeged, Dugonics tér 1. – Kárász
- Inmedio – 6722 Szeged, Mars tér 20/B – Nagycsarnok
- Inmedio – 7400 Kaposvár, Bercsenyi utca 1-3. – Kaposvár Pláza
- Inmedio – 7600 Pécs, Széchenyi tér, keleti oldal
- Inmedio – 7621 Pécs, Bajcsy út 11. – Árkád
- Inmedio – 7631 Kincses út 1. – Tesco
- Inmedio – 8000 Székesfehérvár, Palotai út 1. – Alba Pláza
- Inmedio – 8200 Veszprém, Kossuth utca 1.
- Inmedio – 8800 Nagykanizsa, Európa Tanács u. 2. – Nagykanizsa Pláza
- Relay – 8900 Zalaegerszeg, Bajcsy Zsilinszky tér 1. – MÁV Pályaudvar
- Inmedio – 8900 Zalaegerszeg, Kossuth Lajos utca 32.
- Inmedio – 8900 Zalaegerszeg, Sport utca 1. – Tesco
- Inmedio – 8900 Zalaegerszeg, Zrínyi Miklós utca 1. – Kórház
- Inmedio – 9001 Győr, Csókás utca 4.
- Inmedio – 9001 Győr, Hermann Ottó utca 25.
- Inmedio – 9200 Mosonmagyaróvár, Kormos ltp. 2-4.
- Inmedio – 9400 Sopron, Magyar út 5.
- Inmedio – 9400 Sopron, Széchenyi tér
- Relay – 9700 Szombathely, Ady tér – Volán pályaudvar

VIDÉKI KÖNYVESBOLTOK, HANGLEMEZBOLTOK

- Antikvárium Kft. – 6720 Szeged, Kárász u. 16.
- Blue Train Hanglemezbolt – 8000 Székesfehérvár, Károly J. u. 43/A
- CD Café – 2000 Szentendre, Alkotmány u. 5.
- Cédus Könyvkereskedés és Antikvárium – 9400 Sopron, Bünker köz 2.
- Deák Könyvesház – 8800 Nagykanizsa, Deák tér 2.
- Hold Antikvárium és Hanglemezbolt – 8000 Székesfehérvár, Kossuth u. 2.
- Könyvjelző Kkt. Babó Könyvesbolt – 4400 Nyíregyháza, Dózsa György u. 8.
- Könyvpavilon – 6721 Szeged, Bartók Béla tér
- Könyvpavilon – 7100 Szekszárd, Szent István tér 1-3.
- Rivalda Antikvárium – 9021 Győr, Kazinczy u. 6.
- Roger's – 4024 Debrecen, Batthyány u. 22.
- Unicus Antikvárium – 9400 Sopron, Szt. György u. 14.
- Victor Audio hanglemez- és CD-szaküzlet – 6000 Kecskemét, Vörösmarty u. 6.

Folyamatosan frissül a Gramofon internetes oldala:

www.gramofon.hu

Gazdag tartalom, áttekinthető rovatstruktúra

Minden, amit a folyóiratról, a Gramofon Könyvekről, a Gramofon-díjkiosztóról és az ICMA díjkiosztóról tudni érdemes

Gramofon Zenekritikai Műhely (online kiadás)

A folyóirat tartalmától eltérő, aktuális írások

Gramofon – 1996 óta a klasszikus zene és a jazz szolgálatában

A sorozat eddigi kiadványait megismerheti és megrendelheti a **www.gramofon.hu** honlapon.

Könyvsorozatunk 2015-ben folytatódik

Gramofon – 1996 óta a klasszikus zene és a jazz szolgálatában

ZENEAKADÉMIA

ALAPÍTVÁ 1875

ZENEAKADEMIA.HU

LEGENDÁS KONCERTEK

2015.11.12.

BOGÁNYI GERGELY

ÉS A KELLER KVARTETT

1936. MÁRCIUS 3. – AZ ÚJ MAGYAR VONÓSNÉGYES
KAMARAESTJE

2015.12.05.

KOCSIS ZOLTÁN

ÉS A NEMZETI

FILHARMONIKUS ZENEKAR

1945. MÁRCIUS 17. – A II. VILÁGHÁBORÚ UTÁNI
ELSŐ KONCERT A ZENEAKADÉMIÁN

2015.12.16.

KODÁLY 133

1918. MÁJUS 7. – KODÁLY ZOLTÁN SZERZŐI ESTJE

2016.02.04.

VÁRJON DÉNES,

SIMON IZABELLA

ÉS A CONCERTO BUDAPEST

1940. OKTÓBER 8. – BARTÓK BÉLA
ÉS PASZTORY DITTA BÜCSÜKONCERTJE

2016.03.09.

MÉNESI GERGELY

ÉS A ZENEAKADÉMIA

SZIMFONIKUS ZENEKARA

1909. NOVEMBER 15. – A ZENEAKADÉMIA
ZENEKARÁNAK ELSŐ KONCERTJE

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

BRIDGING EUROPE EURÓPAI HIDAK

AUSZTRIA

**SZEPTEMBER
11-16.**

**FISCHER IVÁN
BUDAPESTI
FESZTIVÁLZENEKAR
MŰVÉSZETEK
PALOTÁJA**

WWW.BFZ.HU ÉS WWW.MUPA.HU